

3. Boken om tidebønnen

Del 1: Det som angår tidebønnens bønnekall

1. Det berettes etter Yahyā ibn Sa‘īd, at han sa: «Guds sendebud bestemte seg for at man skulle ta to trestokker som blir slått mot hverandre (som en kirkeklokke)¹ for å samle folket til tidebønnen.² Da ble det vist to trestokker for ‘Abdollah ibn Zeyd al-Anṣārī, som var fra Banō al-Hārith ibn al-Khazraj, i drømmen hans. Han sa: 'Disse to er jo som Guds sendebud ﷺ ønsker seg.' Det ble sagt:³ 'Hvorfor roper dere ikke ut bønnekallet for tidebønnen?'

Da han våknet, gikk han til Guds sendebud ﷺ, og nevnte det for Hans Nåde ﷺ. Guds sendebud ﷺ befalte å rope ut bønnekallet.»

2. Det berettes etter Abō Sa‘īd al-Khodrī, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når dere hører bønnekallet, si det samme som bønnekalleren.⁴»

3. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Hvis menneskene hadde visst hva som ligger i⁵ bønnekallet og i den første raden⁶, og de ikke kunne ha oppnådd dem uten å kaste lodd, ville de visselig ha kastet lodd!⁷ Hvis de hadde visst hva som ligger i å gå tidlig til middagstidebønnen,⁸ ville de ha løpt om kapp til den. Hvis de hadde visst hva som ligger i aftentidebønnen og daggrytidebønnen, ville de ha kommet til dem om de så måtte ha krøpet på hender og knær.»

4. Det berettes etter al-‘Alā’ ibn ‘Abd-or-Rahmān ibn Ya‘qōb, som berettet etter sin far og Ishāq ibn ‘Abdollah, at begge opplyste ham at de hørte Abō Horayrah si: «Guds sendebud ﷺ

¹ Den ene trestokken var lang og den andre kort, og den lange ble slått på av den som var kortere. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:159.

² Det er den innledende tiden i Medina, da muslimene ikke hadde sitt tradisjonelle bønnekall (أذان – *azān*).

³ Det var en engel som sa dette til ham. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:159.

⁴ Alle ordene blir gjentatt på samme måte, unntatt når bønnekalleren sier: «حي على الصلاة» (Kom for å forrette tidebønnen) og «حي على الفلاح» (kom for å høste framgangen)», for da skal man si: «لا حول ولا قوة إلا بالله» (Det finnes ikke evne og heller ikke kraft, unntatt gjennom Gud)».

Ved daggrytidebønnen gjentar man ikke når bønnekalleren sier: «الصلاة خير من النوم» (Tidebønnen er bedre enn søvnen)», men man sier heller: «صَدَقْتَ وَبَرَزْتَ» (Sant sier du og du er from)».

Det å si disse ordene under daggrytidebønnens bønnekall er den mer tungtveiende og kjente oppfatningen hos alle fire lovskolene. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:161.

På denne måten svarer den som hører bønnekallet, men det sanne svaret er å stille opp til den tidebønnen det blir kalt til.

⁵ «Ligger i» vil si: den belønningen som ligger i denne handlingen og hvor godt denne handlingen er likt av Gud, og slik kommer en tjener sin Herre nærmere.

⁶ Det er uenighet blant de lærde om hva det vil si med «første raden», om det er de som går tidlig til moskeen, eller om det er den raden som er rett bak imamen. Ifølge imam al-Qortobī er det raden rett bak imamen som er den rette oppfatningen. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:161.

⁷ Det vil si at de hadde gjort hva som helst for å oppnå denne belønningen.

⁸ Ordet er *at-tahjīr* (التَهْجِير) på arabisk, det betyr å gå til moskeen når solen har stått i senit og begynner sin nedstigning. Det kan konkluderes med to tidebønner: middagstidebønnen og fredagstidebønnen. Ordet kan også bety å være tidlig ute til eller ta initiativet til hvilken som helst ting. Al-Ifṭiqī, *Lisān-ol-‘Arab*, 5:254–255.

Med det sistnevnte for øyet har det også blitt tolket som å være tidlig ute til alle tidebønnene.

sa: 'Når det blir ropt til tidebønnen,⁹ kom ikke løpende til den. Kom heller beroliget¹⁰ til den. Det dere når av den, forrett det. Det dere mister av den, fullfør det. Sannelig, dere er i tidebønnen når deres mål er tidebønnen.¹¹»

5. Det berettes etter 'Abd-or-Rahmān ibn 'Abdollāh ibn 'Abd-or-Rahmān ibn Abī Ṣa'ṣa'ah al-Anṣārī – senere al-Māzinī – som berettet etter sin far, at han opplyste ham at Abō Ṣa'īd al-Khodrī sa til ham: «Sannelig, jeg ser at du elsker geitene og ørkenen¹². Når du er blant geitene dine, eller i ørkenen din, rop ut bønnekallet, og hev din stemme under bønnekallet. Sannelig, bønnekallerens stemme blir ikke hørt av *jinner*¹³ og menneskene¹⁴ og heller ikke noe annet som er innenfor dens rekkevidde, uten at de vil bære vitnesbyrd for ham på dommens dag.» Abō Ṣa'īd sa: «Jeg hørte det av Guds sendebud ﷺ.»

6. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når det blir ropt ut for tidebønnen, vender Satan ryggen til og flykter. Han begynner å slippe tarmgass helt til han ikke hører bønnekallet mer. Men når bønnekallet er ropt ut, vender han tilbake til *iqāmah* ropes ut. Da vender han ryggen til og flykter på nytt helt til *iqāmah* er ropt ut. Så vender han tilbake for å inngi djevleske fristelser mellom en person og hans eget jeg. Satan sier: 'Tenk på den tingen, tenk på den tingen!' enda det ikke var i hans tanker. Han fortsetter til den personen ikke lenger er klar over hvor mye han hadde forrettet av tidebønnen.»

7. Det berettes etter Sahl ibn Sa'd as-Sā'idī, at han sa: «Det er to tidspunkt da himmelens porter åpnes.¹⁵ Det er få som ber en skuddbønn, og får den avvist¹⁶. Det er når bønnekallet ropes ut for tidebønnen, og når man står klar i raden for å kjempe for Guds sak.»

Imam Mālik ble spurt om følgende bønnekallet for fredagstidebønnen: «Er det før tiden er inne¹⁷?» Han svarte: «Det skal ikke ropes ut før solen begynner sin nedstigning etter å ha stått i senit!»

Imam Mālik ble spurt om å rope ut bønnekallet og *iqāmah* to og to ganger, og når det er pålagt for folk å stille seg klar til tidebønnen når *iqāmah* blir framsagt. Imam Mālik svarte: «Det har ikke nådd meg noe om bønnekallet¹⁸ eller *iqāmah* unntatt det jeg har opplevd folket gjøre. Når det gjelder *iqāmah*, skal ikke den framsies to og to ganger, og det er fortsatt slik kunnskapens folk i vårt land¹⁹ gjør. Når det gjelder å stille seg klar til tidebønnen når det blir

⁹ Når *iqāmah* blir ropt ut / framsagt.

¹⁰ Kom med ro og fred i hjertet, slik at både det indre og det ytre er beroliget og tilfreds. Vær konsentrerte og oppriktige, og vær ikke opptatt av annet på vei til tidebønnen.

¹¹ Det vil si at så lenge dere er på vei til den, og det er den som er målet og hensikten deres, vil dere bli ansett som forrettere av tidebønnen.

¹² En ørken der det vokser grønt og finnes beite. For det er tydelig at geitene er avhengige av beitet, og han er glad i dyrene sine, og slik blir han også glad i det stedet der de beiter.

¹³ الجنّ – usynlige vesener av ild som er skapt av Gud. Disse vesenene kan være både onde og gode.

¹⁴ Troende mennesker vil bære vitnesbyrd for bønnekalleren. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā 'an wajhil-Mowatta'*, 1:166.

¹⁵ Portene åpnes vil si at skuddbønnen stiger til værs gjennom dem uten å bli stoppet på veien. Med andre ord, at den går til Gud og blir oppfylt av Herren.

¹⁶ Uoppfylt.

¹⁷ For fredagstidebønnen.

¹⁸ Han forklarer ikke hva som angår bønnekallet, men etter det diskuterer han *iqāmah*.

Det er en forskjell på bønnekallet som imam Mālik foretrakk. Det bønnekallet har sytten setninger, der *takbīr* framsies kun to ganger innledningsvis. Denne formen for bønnekallet er berettet etter følgesvennen Abō Maḥzōrah ﷺ. Men han har også berettet at han også lærte en annen form for bønnekallet av profeten ﷺ, og det inneholdt nitten setninger. Disse beretningene er blitt gjengitt av flere *ḥadīth*-samlere, slik som: At-Tirmizī, Abō Dāwōd, An-Nasā'ī, Ibn Mājah og Muslim.

¹⁹ De skriftlærde i Medina.

framsagt *iqāmah*, har ikke jeg hørt om noen grense for når man må stå klar til tidebønnen ved *iqāmah*. Jeg mener at det beror på menneskenes krefter, for det er noen av dem som er sterke, og noen er svake. Ingen makter å være som én mann.²⁰»

Imam Mālik ble spurt om en samling av personer²¹ som bestemmer seg for å forrette den pålagte tidebønnen i fellesskap, og de bestemmer seg for å framsi *iqāmah*, men ikke rope ut bønnekallet. Imam Mālik svarte: «Det holder for dem! Bønnekallet er kun pålagt i moskeer, der man samler seg for å forrette tidebønnen i fellesskap.»

Imam Mālik ble spurt om når bønnekalleren hilser på imamen og ber ham å komme til tidebønnen – hvem var den første til å bli hilst på denne måten? Imam Mālik svarte: «Jeg har ikke fått høre om at noen ble hilst på denne måten på den tidligere tiden.²²»

Yaḥyā sa: «Imam Mālik ble spurt om en bønnekaller som roper ut bønnekallet for et folk. Deretter ventet han på at en av dem skulle dukke opp, men ikke en eneste av dem dukker opp. Han framsier *iqāmah* og forretter tidebønnen alene. Etter at han er ferdig, dukker det opp folk. Skal han da gjenta tidebønnen med dem?» Imam Mālik svarte: «Han skal ikke gjenta tidebønnen med dem, og den som kom etter at han var ferdig, bør forrette tidebønnen for seg selv.²³»

Yaḥyā sa: «Imam Mālik ble spurt om en bønnekaller som roper ut bønnekallet for et folk, og så begynner han å be overskytende bønn, og folket bestemmer seg for å forrette tidebønnen etter at en annen framsier *iqāmah*. Imam Mālik svarte: 'Det er ikke noe i veien med det. Hans *iqāmah* og en annens *iqāmah* er det samme.'»

Yaḥyā sa: «Imam Mālik sa: 'Det blir fortsatt ropt ut for daggrytidebønnen før daggryet.²⁴ Men når det gjelder tidebønnene utenom den, ser vi i sannhet at det blir ikke ropt ut for dem før tidebønnenes tid er inne.'»

8. Det berettes etter imam Mālik, at han fikk høre om at bønnekalleren kom til ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb for å kalle ham til daggrytidebønnen, men han så at han lå og sov. Bønnekalleren sa: «Tidebønnen er bedre enn søvnen!» ‘Omar befalte ham å legge til dette i bønnekallet til daggrytidebønnen.²⁵

Det berettes etter imam Mālik, som berettet etter sin farbror, Abō Soheyl ibn Mālik, som berettet etter sin far (Mālik ibn Abī ‘Āmir al-Aṣḥabī), at han sa: «Jeg kjenner ikke til noe som helst i dag vedrørende det jeg så folket gjøre,²⁶ unntatt bønnekallet for tidebønnen.»

²⁰ Alle er ikke like.

²¹ Spørsmålet gjelder ikke reisende, men lokale folk fra et sted.

²² Ikke på tiden til Hans Nåde ﷺ og heller ikke på tiden til de fem rettlejede kalifene رضى الله عنهم.

²³ Når imamen har ropt ut bønnekallet og framsagt *iqāmah* og forrettet tidebønnen, er det ikke pålagt ham å gjenta tidebønnen hvis folk kommer etter tiden for samlingen. Det er mislikt å holde en ny samling i moskeen etter den opprinnelige samlingen, derfor skal de forrette tidebønnen hver for seg, ifølge Mālikī-lovskolen. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowatta’*, 1:173.

²⁴ Ifølge Mālikī-lovskolen er det tillatt å rope ut bønnekallet før daggry. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowatta’*, 1:174.

²⁵ En lignende beretning er gjengitt av Ad-Dāraqoṭnī i hans *ḥadīth*-samling. Selv om beretningens beretterkjede når helt opp til Hans Høyhet ﷺ – det vil si at det er en *ḥadīth mosnad* – men faktum er at det finnes andre beretninger som beviser at disse ordene var inkludert i daggrytidebønnens bønnekall før tiden denne beretningen refererer til. Vi finner dem i *ḥadīth*-samlingene til Abō Dāwōd (*As-Sonan: Bāb keyf-al-aḏān* (Beirut: Al-Maktabah al-‘aṣriyyah), 1:137#504) og An-Nasā’ī (*As-Sonan: At-Tathwīb fī aḏān-il-fajr*, 2. utgave (Aleppo: Maktab al-maṭbō‘āt al-islāmiyyah, 1986), 2:13#647).

²⁶ På tiden til følgesvennene رضى الله عنهم.

9. Det berettes etter Nāfi‘, at ‘Abdollah ibn ‘Omar hørte *iqāmah* mens han var i gravlunden al-Baqī‘, han begynte å skynde seg²⁷ mot moskeen.

Del 2: Bønnekallet under reise uten å ha utført *wuḍū‘*

10. Det berettes etter Nāfi‘, at ‘Abdollah ibn ‘Omar ropte ut bønnekallet for tidebønnen på en kald og blåsende²⁸ natt. Etter det²⁹ sa han: «Ta dere i akt! Forrett tidebønnen i deres hjem!» Deretter sa han: «Sannelig, Guds sendebud ﷺ pleide å befale bønnekalleren å si følgende når det var en kald og regnfull natt.³⁰ 'Ta dere i akt! Forrett tidebønnen i deres hjem!³¹»

11. Det berettes etter Nāfi‘, at ‘Abdollah ibn ‘Omar ikke pleide å rope ut noe annet enn *iqāmah* under reise, unntatt for daggrytidebønnen. For han pleide å rope ut bønnekallet og *iqāmah* for den, og han pleide å si: «Bønnekallet er jo kun for den imamen som det samler seg folk hos.»

12. Det berettes etter Hishām ibn ‘Orwah, at hans far (‘Orwah ibn az-Zobeyr) sa til ham: «Når du er på reise, hvis du vil rope ut bønnekallet og framsi *iqāmah*, så gjør det. Men hvis du vil, framsi *iqāmah*, og ikke rop ut bønnekallet.»

Yaḥyā sa: «Jeg hørte imam Mālik si: 'Det er ikke noe i veien om en mann roper ut bønnekallet mens han rir.'»

13. Det berettes etter Sa‘īd ibn al-Mosayyab, at han pleide å si: «Den som forretter tidebønnen på øde³² jord, en engel forretter tidebønnen på hans høyre side og en engel forretter tidebønnen på hans venstre side. Men når han roper ut bønnekallet og framsier *iqāmah* for tidebønnen, eller bare framsier *iqāmah*, forretter engler – like mange som fjell – tidebønnen bak ham.³³»

Del 3: Å fastsette tiden for *soḥōr*³⁴ med bønnekallet

14. Det berettes etter ‘Abdollah ibn ‘Omar, at Guds sendebud ﷺ sa: «Sannelig, Bilāl roper ut bønnekallet om naten,³⁵ derfor fortsett å spise og drikke til Ibn Omm Maktōm roper ut bønnekallet.³⁶»

²⁷ «Skynde seg» vil si at han løp ikke og heller ikke trådte han ut av den rolige og konsentrerte sinnstilstanden som en forretter av tidebønnen er befalt å være i når han møter opp til tidebønnen. Det er en tillatt og likt handling. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa‘*, 1:139.

²⁸ Ifølge Mālikī-lovskolen er det kjent at det må blåse om kvelden/natten. Det er det som blir ansett som et gyldig kriterium. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa‘*, 1:176.

²⁹ Det som ble sagt, ble sagt etter at bønnekallet var blitt ropt ut, da det ropes ut sammenhengende og har sin korrekte rekkefølge. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa‘*, 1:176.

³⁰ Det er tydelig at vår mester Ibn ‘Omars ﷺ konklusjon vedrørende en blåsende, kald natt var en analogidannelse. Den konklusjonen ble laget i analogi med «en regnfull natt». Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa‘*, 1:139.

³¹ Snø, is, sørpe, regn, søle, kulde, vind, mørke, tåke og lignende vil bli ansett som en hindring og vil gi en gyldig grunn til å forrette tidebønnen hjemme først når det hindrer en i å gå på jobb eller skole, eller gå til butikken for å handle mat.

³² Ufruktbar og vannløs jord/sted.

³³ I dette tilfellet er belønningen for å be alene eller med en stor samling det samme, ifølge Mālikī-lovskolen. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa‘*, 1:178.

³⁴ السحور – det måltidet som spises før daggry under ramadan.

³⁵ Før daggry.

³⁶ Det vil si at når dagen gryr, må man slutte å spise.

15. Det berettes etter Sālim ibn ‘Abdollah, at Guds sendebud ﷺ sa: « Sannelig, Bilāl roper ut bønnekallet om natten, derfor fortsett å spise og drikke til Ibn Omm Maktōm roper ut bønnekallet.» Sālim sa: «Ibn Omm Maktōm var en blind mann, han pleide ikke å rope ut bønnekallet før det ble sagt til ham: 'Dagen har grydd, dagen har grydd!'»

Del 4: Å innlede tidebønnen

16. Det berettes etter ‘Abdollah ibn ‘Omar, at Guds sendebud ﷺ pleide å løfte hendene til skuldrene³⁷ når Hans Nåde ﷺ innledet tidebønnen.³⁸ Når Hans Hellighet ﷺ løftet hodet fra *rokō*, hevet Hans Hellighet ﷺ hendene på samme måte,³⁹ og sa: «Gud har hørt han som lovpriser Ham. Vår Herre, for Deg er all lovprisning!» Men Hans Hellighet ﷺ gjorde ikke det i *sojōd*.

17. Det berettes etter ‘Alī ibn Hōseyn⁴⁰ ibn ‘Alī ibn Abī Tālib, at han sa: «Guds sendebud ﷺ pleide å framsi *takbīr* i tidebønnen hver gang Hans Nåde ﷺ bøyde seg og reiste seg. Det var Hans Hellighets ﷺ måte å forrette tidebønnen på til Hans Høyhet ﷺ møtte Gud (gikk bort).»

18. Det berettes etter Soleymān ibn Yasār, at Guds sendebud ﷺ pleide å heve hendene i tidebønnen.⁴¹

19. Det berettes etter Abō Salamah ibn ‘Abd-or-Rahmān ibn ‘Auf, at når Abō Horayrah ledet dem i tidebønnen, pleide han å framsi *takbīr* når han bøyde seg og reiste seg.⁴² Når han var ferdig, sa han: «Ved Gud! Sannelig, jeg forretter tidebønnen mer lik Guds sendebud ﷺ enn dere.»

Vår mester Ibn Omm Maktōm ﷺ var en blind mann, og han pleide ikke å rope ut bønnekallet før det ble ham opplyst at nå er det daggry. Beretningen beviser også at det ble forbudt å spise idet han innledet bønnekallet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:141.

³⁷ Det vil si mellom albuene til skuldrene. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa*, 1:181.

Ifølge Mālikī-lovskolen er det bedre å heve hendene til skuldrene, slik at håndflatene er ved skuldrene og fingertuppene når ørene. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:143.

³⁸ Man innleder tidebønnen med å framsi *takbīrat-ol-ihrām* også, og ikke kun med å ha en intensjon i hjertet. De fleste lærde er enige om at det er en søyle i tidebønnen. Det er konsensus blant de lærde om at man hever hendene idet man framsier *takbīrat-ol-ihrām*. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa*, 1:181.

³⁹ Vi kjenner til at den mer tungtveiende meningen, ifølge Mālikī-lovskolen, er at man ikke skal heve hendene utenom når man innleder tidebønnen.

Det gjengis etter Ibn al-Qāsīm som berettet etter imam Mālik, at han forbød å gjøre det (heve hendene ved noen andre *takbīr* enn den innledende). Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:142.

Imam Mālik sa: «Jeg kjenner ikke til det å heve hendene når man framsier *takbīr* i tidebønnen, verken når man bøyer seg, eller når man reiser seg, unntatt når man innleder tidebønnen.» Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa*, 1:183.

⁴⁰ Mer kjent ved tittelen «زين العابدين» (Tilbedernes pryd).

⁴¹ Denne beretningen er kun et bevis mot den som sier at det ikke er tillatt å heve hendene i det hele tatt. Det kan ikke benyttes som et argument for noe annet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:143.

⁴² Noen av de Mālikī-lærde sier at det ikke er pålagt å framsi *takbīr* hver gang man skifter stilling under tidebønnen. Det sies at det som menes med det, er at det ikke er et krav for at tidebønnen har blitt utført riktig. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:144.

Flertallet blant de lærde i samtlige lovskoler er enige om at det er *sonnah* å framsi disse *takbīr* (تكبيرات الانتقال) når man skifter stilling under tidebønnen. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa*, 1:186.

20. Det berettes etter Sālim ibn ‘Abdullāh, at ‘Abdullāh ibn ‘Omar pleide å framsi *takbīr* i tidebønnen hver gang han bøyde seg og reiste seg.

Det berettes etter Nāfi‘, at ‘Abdullāh ibn ‘Omar pleide å heve hendene til skuldrene når han innledet tidebønnen. Når han løftet hodet fra *rokō‘*, hevet han hendene mindre enn det.⁴³

21. Det berettes etter Abō No‘eym Wahb ibn Keysān, at Jābir ibn ‘Abdullāh pleide å lære dem å framsi *takbīr* i tidebønnen. Abō No‘eym sa: «Han pleide å befale oss å framsi *takbīr* hver gang vi bøyde oss og reiste oss.»

22. Det berettes etter Ibn Shihāb, at han pleide å si: «Når en mann rekker en bønneenhet,⁴⁴ sier han *takbīr* én gang, og den *takbīr* vil være som *takbīrat-ol-ihrām* for ham.»

Imam Mālik sa: «Det er når han har intensjon om å innlede tidebønnen med den *takbīr*.»⁴⁵

Imam Mālik ble spurt om en person som rekker imamen,⁴⁶ men glemmer den innledende *takbīr* og *takbīr* for *rokō‘* helt til han har forrettet en bønneenhet. Da kommer han på at han ikke framsa *takbīr* innledningsvis og heller ikke ved *rokō‘*, så framsier han *takbīr* i den andre bønneenheten. Imam Mālik svarte: «Det jeg foretrekker er at han begynner tidebønnen på nytt.⁴⁷ Hvis han glemmer å framsi den innlende *takbīr* med imamen, men framsier *takbīr* i den første *rokō‘*, anser jeg det som tilstrekkelig for ham, så lenge hans intensjon med den er at det er den innledende *takbīr*.⁴⁸»

Imam Mālik sa følgende om den som forretter tidebønnen alene, og glemmer den innledende *takbīr*: «Sannelig, han må gjenta tidebønnen!»

Imam Mālik sa følgende om den imamen som glemmer den innlende *takbīr* helt til han har fullført tidebønnen: «Jeg mener at han må gjenta, og de som er bak ham⁴⁹ må også gjenta tidebønnen. Selv om de bak ham har framsagt *takbīr*, må de fortsatt gjenta den.»

⁴³ Denne beretningen strider mot det Sālim ibn ‘Abdullāh (hans sønn) berettet etter ham, at vår mester ‘Abdullāh ibn ‘Omar pleide å heve hendene like mye etter *rokō‘*. Det virker som om han utførte begge disse handlingene, og det viser at de motstrider hverandre. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa‘*, 1:144.

Uansett har vi sett hva imam Mālik's standpunkt er.

⁴⁴ Det vil si *rokō‘* med imamen før han hever hodet.

⁴⁵ Denne *takbīr* må framsies stående, og ikke når man er bøyd forover, ifølge noen Mālikī-lærde. Vi finner også et utsagn av imam Mālik som sier at hvis en mann framsier *takbīr* for *rokō‘*, og har som intensjon å innlede tidebønnen med den *takbīr*, er det tilstrekkelig for tidebønnen. Men hvis han ikke hadde intensjon om å innlede tidebønnen med den *takbīr* og fortsatte tidebønnen, bør han gjenta tidebønnen. Hvis *takbīr* for *rokō‘* ikke var mens han stod (*qiyām*), og han var mer eller mindre foroverbøyd da han framsa den, vil det være tilstrekkelig så lenge han framsa den i siste del (bevegelse) av sin *qiyām*. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa‘*, 1:144.

⁴⁶ Det vil si at han kommer til tidebønnen når den har begynt, og han rekker resten av samlingen.

⁴⁷ «Foretrekker» betegner her at det er ham pålagt å gjøre det. Moḥammad ibn ‘Abd-ol-Bāqī az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa‘ al-imām Mālik* (Kairo: Maktabah ath-thaqāfah ad-dīmiyyah, 2003), 1:301.

⁴⁸ Når det gjelder den som glemmer å framsi den innledende *takbīr* i fredagstidebønnen, har Mālikī-lærde to utsagn: a) Han kan framsi den i den andre bønneenheten, og den bønneenheten vil bli gjort til hans første. b) Han fortsetter sammen med de andre, men gjentar den som middagstidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa‘*, 1:145.

⁴⁹ Forretter tidebønnen under hans ledelse.

Del 5: Koranresitasjonen i solnedgangstidebønnen og aftentidebønnen

23. Det berettes etter Moḥammad ibn Jobeyr ibn Moṭ‘im som berettet etter sin far (Jobeyr ibn Moṭ‘im), at han sa: «Jeg hørte Guds sendebud ﷺ resitere 'Sinaifjellet'⁵⁰ i solnedgangstidebønnen.⁵¹»

24. Det berettes etter ‘Abdollah ibn ‘Abbās, at Omm al-Faḍl bint al-Hārith hørte ham resitere «De utsendte»⁵². Hun sa til ham: «Min sønn! Sannelig, du har minnet meg ved din resitasjon av dette kapittelet om at det i sannhet var det siste jeg hørte Guds sendebud resitere i solnedgangstidebønnen.»

25. Det berettes etter Abō ‘Abdollah aṣ-Ṣonābihī, at han sa: «Jeg ankom Medina under Abō Bakr sannhetsvitnets kaliftid. Jeg forrettet solnedgangstidebønnen bak ham. Han resiterte Koranens kjerne⁵³ og et kapittel og et kapittel⁵⁴ av de kortere av *mofaṣṣal*⁵⁵-kapitlene i de to første bønneenheter. Da han reiste seg opp i den tredje bønneheten, nærmet jeg meg ham så mye at i sannhet mine klær holdt på å røre hans klær.⁵⁶ Jeg hørte ham resitere Koranens kjerne og følgende vers:⁵⁷ 'Å, vår Herre! La ikke vårt hjerte vike etter at Du rettledet oss, og tildel oss nåde fra Deg. I sannhet, Du alene er den veldige Giveren.'⁵⁸»

26. Det berettes etter Nāfi‘, at når ‘Abdollah ibn ‘Omar pleide å forrette bønne alene, resiterte han i alle fire bønneenheter. I hver bønnehet resiterte han Koranens kjerne etterfulgt av et kapittel fra Koranen.⁵⁹ Noen ganger pleide han å resitere to og tre kapitler i en

⁵⁰ Kapittel 52 i Koranen.

⁵¹ Denne resitasjonen kom etter resitasjonen av *al-Fātiḥah*, da den er påbudt. Ifølge Mālikī-lovskolen er det to former for koranresitasjon under tidebønnen, den ene – resitasjonen av *al-Fātiḥah* – er påbudt, og den andre resitasjonen som følger den første i de to første bønneenheter, er overskytende.

Mālikī-lærde anser det å resitere et kapittel mellom 93 og 114 fra Koranen som foretrukket i solnedgangstidebønnen og ettermiddagstidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:146.

⁵² Kapittel 77 i Koranen.

⁵³ أم القرآن – det første kapittelet i Koranen, som alltid resiteres i tidebønnen.

⁵⁴ Det vil si *al-Fātiḥah* etterfulgt av et kapittel i en bønnehet.

⁵⁵ Den tungtveiende meningen, ifølge Mālikī-lærde, er at begrepet *mofaṣṣal* (المفصل) omfatter kapitlene 49–114. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:306.

⁵⁶ Det blir framsatt flere teorier om det å komme nærmere imamen. Den som virker mest sannsynlig, er at hele raden av en eller annen grunn trådte fram og nærmet seg vår mester Abō Bakr ﷺ. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:147.

⁵⁷ Det er tydelig at vår mester Abō Bakr ﷺ resiterte noe etter *al-Fātiḥah*, men det ble ikke gjort som resitasjon, noe som blir gjort ellers i tidebønnens to første bønneenheter. Det var ment som en skuddbønn. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:147.

Skuddbønn i tidebønnen er ikke mislikt, det kan gjøres i samtlige av de forskjellige stillingene i den. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:192.

Abō ‘Abdollah aṣ-Ṣonābihī var en troverdig person av de store Tābi‘ōn. Han kom til Medina fem dager etter profetens ﷺ bortgang. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:305–306.

Det må være grunnen til at vår mester Abō Bakr ﷺ valgte eksakt denne skuddbønnen fra Koranen, at Gud ikke skulle la muslimes hjerte vike fra sannheten. For dette var den største prøvelsen følgesvennene ﷺ opplevde i sitt liv.

⁵⁸ Koranen 3:8.

⁵⁹ Å resitere Koranens kjerne etterfulgt av et kapittel i alle fire bønneenheter, det gjorde han for å forlenge bønne. Når det gjelder ordene «pålagte tidebønnen», så menes det overskytende bønn før eller etter middagstidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:147.

En annen teori er at det er tydelig at det er den pålagte tidebønnen, for i beretningen gjengitt etter imam Moḥammad ibn al-Ḥasan ash-Sheybānī, er det nevnt i alle fire bønneenheter av middagstidebønnen og

bønneenhet av den pålagte tidebønnen også.⁶⁰ Han resiterte det samme i solnedgangstidebønnens to første bønneenheter – Koranens kjerne og et kapittel og et kapittel.

27. Det berettes etter al-Barā' ibn 'Āzib, at han sa: «Jeg forrettet aftentidebønnen sammen med Guds sendebud ﷺ, Hans Nåde ﷺ resiterte 'Fikenen'⁶¹ i den.»⁶²

Del 6: Måten å resitere Koranen på⁶³

28. Det berettes etter 'Alī ibn Abī Tālib, at Guds sendebud ﷺ forbød å ta på seg silkeklær,⁶⁴ ha på en gullring⁶⁵ og å resitere Koranen i *rokō*.⁶⁶

29. Det berettes etter Farwah ibn 'Amr al-Bayāḍi⁶⁷, at Guds sendebud ﷺ kom ut til folket mens de forrettet tidebønnen, og stemmene deres var hevet i koranresitasjonen.⁶⁸ Hans

ettermiddagstidebønnen. Derfor er det riktigere å si at hvis han gjorde det slik, hadde han all rett til det, da han var en av de lærde og hadde kunnskap nok til å utlede en konklusjon. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:193.

Det er verdt å vite at imam Mālik mislikte at noe ble resitert etter Koranens kjerne i de to siste bønneenhetene. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:147.

⁶⁰ Det samme gjelder her – for å forlenge tidebønnen, også for at eldre og svake skulle klare å nå tidebønnen i hans samling. Heller enn å velge et langt kapittel valgte han to eller tre små for å gjøre det enklere for alles del.

Imam Mālik sa: «Det er ikke noe i veien for å resitere to eller tre kapitler i en og samme bønneenhet, men ett kapittel er det vi foretrekker.» [...]

Ifølge en beretning etter vår mester Ibn Mas'ūd ﷺ ser vi at profeten ﷺ pleide å resitere lignende kapitler etter hverandre ved å slå sammen to og to kapitler i hver bønneenhet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:148.

Det vil si at vi har to oppfatninger vedrørende denne saken, den ene misliker å resitere flere enn ett kapittel, og den andre tilsier at det ikke er mislikt. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:194.

⁶¹ Kapittel 95 i Koranen.

⁶² Dette fant sted under en reise, tidebønnen ble forkortet fra fire til to bønneenheter. I første bønneenhet var det dette kapittelet, og i det andre ble «Skjebnenatten (kapittel 97 i Koranen)» resitert. Korte kapitler ble resitert, da reise krever letthet. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:307.

⁶³ Det vil si når den skal resiteres – i hvilken stilling av tidebønnen, og om det skal være høyt eller lavt.

⁶⁴ القسي – Et egyptisk plagg med silkestriper. Mesteparten av det plagget var i silkestoff, eller så var det hele av ren silke, derfor ble det forbudt.

Det er uenighet blant Mālikī-lærde om den som ber med silkeklær, må gjenta tidebønnen eller ikke, noen sier at han må, mens andre sier at han ikke må, men de er enige om at det er en synd. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:149.

⁶⁵ Gullringer er forbudt for menn, men ikke for kvinner, ifølge konsensus blant de lærde. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:309.

Å bære gullring mens man forretter tidebønnen, er en synd, men om man må gjenta tidebønnen eller ikke, er Mālikī-lærde uenige om. Begge teoriene er laget i analogi med standpunktet om silkeklær. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:149.

⁶⁶ Det er forbudt i både *rokō* og *sojōd*. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:309.

Imam Mālik mislikte til og med skuddbønn i *rokō*, for det er en stilling der man skal forherlige Herrens hellighet. I *sojōd*, derimot, er det befalt at man skal anstrenge seg ekstra for å be skuddbønn, ifølge profetens ﷺ ord. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:149.

Noen av de lærde mener at tidebønnen blir ugyldig hvis man resiterer Koranen i *rokō* eller *sojōd*. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:195.

Det er den mer tungtveiende meningen, da denne handlingen er tydelig forbudt.

⁶⁷ Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:309.

⁶⁸ Det at flere hadde hevet stemmen, viser at det var i overskytende bønn. Det er to grunner til det: a) Hadde det vært en tidebønn, ville Guds budbringer ﷺ ha ledet dem. b) I en tidebønn er det kun en imam som hever stemmen.

Hellighet ﷺ sa: «Sannelig, tilbederen samtaler fortrolig⁶⁹ med sin Herre. Derfor bør han se på⁷⁰ hvem han samtaler fortrolig med. Hev ikke stemmen deres over hverandres i koranresitasjonen!⁷¹»

30. Det berettes etter Anas ibn Mālik, at han sa: «Jeg stod bak⁷² Abō Bakr, ‘Omar og ‘Othmān. Ingen av dem pleide å resitere: 'I Guds navn, den mest Barmhjertige, den evig Nåderike',⁷³ når de innledet tidebønnen.»

31. Det berettes etter imam Mālik, som berettet etter sin farbror, Abō Soheyl ibn Mālik, som berettet etter sin far (Mālik ibn Abī ‘Āmir al-Aṣbahī), at han sa: «Vi pleide å høre ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb’s resitasjon⁷⁴ ved huset til Abō Jahm i al-Balāṭ.⁷⁵»

32. Det berettes etter Nāfi‘, at når ‘Abdollāh ibn ‘Omar pleide å miste noe av tidebønnen med imamen – den delen som imamen resiterte høyt – reiste ‘Abdollāh ibn ‘Omar seg opp etter at imamen hadde framsagt *taslīm*⁷⁶, og resiterte høyt for seg selv av det han hadde gått glipp av.

Det berettes etter Yazīd ibn Rōmān, at han sa: «Jeg pleide å forrette tidebønnen ved siden av Nāfi‘ ibn Jobeyr ibn Moṭ‘im, han pleide å gjøre tegn til meg,⁷⁷ og jeg opplyste ham mens vi var i tidebønnen.⁷⁸»

Ifølge beretningen gjengitt etter Hammād ibn Zeyd, fant dette sted i ramadan, siden Guds sendebud ﷺ ikke samlet dem bak en imam under overskytende bønn i ramadan. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:150.

⁶⁹ Det sies at det er ment å uttrykke: Få hjerte ditt til å bli tilstedeværende og bli ydmyk i bønner.

Det er hjertets oppriktighet og å tømme (rense) sitt indre for dets hemmelighet ved å nevne den (å bekjenne sine synder). Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:194.

Tilbederen letter sin byrde, forteller det som tynger ham, gråter og gleder seg under tidebønnen. Det er en stund mellom Herren og tjeneren. Tjeneren ber om nåde og det han måtte ønske, og håper på Herrens kjærlighet. Herren tilgir og oppfyller Sin tjeners ønske.

⁷⁰ Tenke dypt over, for å vise den ærefrykten Herren har rett på.

⁷¹ Å heve stemmen overfor hverandre var til skade for alle. Det ble til en hindring for godtaking av bønner. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:150.

For ved dette forsvant kanskje både konsentrasjonen og ærefrykten som kreves.

⁷² Å forrette tidebønnen i en rad bak vedkommende. Ordet «stod» legger vekt på stillingen *qiyām*.

⁷³ Imam Mālik er av den oppfatningen at *basmalah* ikke er en del av Koranen, derfor anser han det ikke som nødvendig å framsi det høyt eller lavt i tidebønnen. Men det finnes Mālikī-lærde som sier at det ikke er noe i veien for å framsi *basmalah* høyt i tidebønnen. Andre Mālikī-lærde mener at det ikke er noe galt med å framsi *basmalah* i overskytende bønn før *al-Fātiḥah* og ethvert kapittel etter den. Eller om man ønsker å skille mellom to kapitler etter *al-Fātiḥah*, men det skal ikke framsies *basmalah* før det niende kapittelet i Koranen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:150–151.

⁷⁴ Han ledet tidebønnen som imam. Det at stemmen hans bar til det stedet, viser at hans resitasjon var høy og kraftig.

Vår mester ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb ﷺ pleide å heve stemmen under koranresitasjonen når han forrettet overskytende bønn om natten og *tahajjod*, og slik hørte de ham. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:151–152.

⁷⁵ Et sted mellom moskeen og markedet i Medina. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:313.

⁷⁶ التسليم – det er den handlingen som man trer ut av tidebønnen ved. Det er å vende ansiktet mot høyre og venstre og framsi «Fred og Guds nåde være med dere» begge gangene.

⁷⁷ Å gjøre tegn med hånden. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:197.

Det var når han glemte seg under resitasjonen.

⁷⁸ Hvis en i tidebønnen retter på eller opplyser en som ikke er i tidebønnen med ham, blir hans tidebønn ugyldig. Imam Mālik har tillatt å rette på noen eller opplyse noen under koranresitasjonen hvis imamen glemmer noe i tidebønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:314.

Hvis det er to personer som forretter tidebønnen / overskytende bønn hver for seg, er det ikke tillatt å rette på hverandre. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:152.

Del 7: Koranresitasjonen i daggrytidebønnen

33. Det berettes etter Hishām ibn ‘Orwah, som berettet etter sin far (‘Orwah ibn az-Zobeyr), at Abō Bakr sannhetsvitnet forrettet daggrytidebønnen, og resiterte kapittelet «Kua»⁷⁹ i begge bønneenheter.⁸⁰

34. Det berettes etter Hishām ibn ‘Orwah, som berettet etter sin far (‘Orwah ibn az-Zobeyr), at han hørte ‘Abdollah ibn ‘Āmir ibn Rabī‘ah si: «Vi forrettet daggrytidebønnen bak ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb.⁸¹ Han resiterte kapittelet 'Josef'⁸² og kapittelet 'Pilegrimsferden'⁸³ langsomt i den.⁸⁴» Jeg (‘Orwah ibn az-Zobeyr) sa: «Ved Gud! Da må han jo ha pleid å stille seg i tidebønn idet dagen gryr.» ‘Abdollah ibn ‘Āmir sa: «Selvfølgelig!»

35. Det berettes etter al-Qāsim ibn Moḥammad, at al-Forāfiṣah ibn ‘Omeyr al-Ḥanafī⁸⁵ sa: «Jeg lære kun kapittelet 'Josef' ved resiteringen til ‘Othmān ibn ‘Affān av det i daggrytidebønnen,⁸⁶ for han gjentok det veldig mange ganger for oss.⁸⁷»

⁷⁹ Kapittel 2 i Koranen.

⁸⁰ Det vil si at vår mester Abō Bakr pleide å forlenge daggrytidebønnen. Det er tydelig at den som resiterer et såpass langt kapittel, kommer til å forrette fram til solen begynner å vise seg hvis han begynner ved dens innledende tid. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:153.

Imam Mālik beviser ved denne beretningen at resitasjonen i daggrytidebønnen skal være lang, slik at solen begynner å vise seg, men at det fortsatt er litt tegn på mørke. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:314.

⁸¹ Forrettet tidebønnen under hans ledelse.

⁸² Kapittel 12 i Koranen.

⁸³ Kapittel 22 i Koranen.

⁸⁴ Vår mester ‘Omar resiterte først *al-Fātiḥah* og så kapittelet «Josef» i den første bønneheten, og *al-Fātiḥah* og «Pilegrimsferden» i den andre bønneheten. Grunnen til at *al-Fātiḥah* ikke nevnes, er at det er allment at det er pålagt å resitere den. «Langsomt» vil si å uttale ordene tydelig og rolig, en form for overdrivelse (presisjon) i å resitere Koranen vakkert på en rolig, tydelig måte. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:153.

⁸⁵ Han kom fra den arabiske stammen Banō Ḥanīfah, derfor har han demonymet al-Ḥanafī. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:315.

⁸⁶ Vi lærer at hvis en imam vil gjenta et kapittel kontinuerlig for at folk skal forstå det bedre og få en høyere opplevelse av gudfryktighet idet kapittelet blir resitert, er det fullt tillatt for ham. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*, 1:153.

⁸⁷ Vår mester ‘Othmān resiterte dette kapittelet ofte, for Hans Nåde ga ham det gledelige budskapet om paradiset for det tålmodet han skulle vise overfor den store prøvelsen som kom til å ramme ham. I dette kapittelet er historien om profeten Josef og den prøvelsen som rammet ham, nevnt. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:315.

Han må ha søkt styrke gjennom dette kapittelet. I lys av dette lærer vi å bruke Koranen som både rettledning og beskyttelse.

Våre mestre Abō Bakr, ‘Omar og ‘Othmān visste om hva de som dem ledet i tidebønnen ville, derfor forlenget de den til tider. Imam Mālik og en gruppe av de lærde har foretrukket å forlenge den om vinteren framfor om sommeren. Når det gjelder vår tid (slutten av 1600-tallet), er det pålagt å forkorte. For Hans Hellighet sa: «Når en av dere leder folket i tidebønnen, bør han forkorte den, for i sannhet, blant dem er de yngre, de eldre, de svake og de syke. Men når en av dere forretter tidebønnen (eller overskytende bønn) for dere selv, kan han forrette som han vil» (gjengitt av Moslim, al-Bokhārī og at-Tirmizī). Hans Høyhet sa i en annen beretning: «Å, Mo‘āz, utsetter du folket for motgang? Hvorfor resiterer du ikke 'Den aller mest Høytstående' og 'Solen', eller de kapitlene som ligner dem?» (Lignende beretninger er gjengitt av al-Bokhārī, Abō Dāwūd, An-Nasā’ī og Moslim.) Vår mester ‘Omar sa til noen av dem som pleide å lede tidebønnen, men forlenget den: «Vekk ikke Guds vrede mot Hans tjener!» Hvis det ble befalt å forkorte (forrette den kort) i den første tiden, hva tror du at det bør være i dag? Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:316.

36. Det berettes etter Nāfi‘, at ‘Abdollah ibn ‘Omar pleide å resitere Koranens kjerne og et av de ti første kapitlene fra *mofaṣṣal*⁸⁸-kapitlene i daggrytidbønnen i hver bønneenhet under reise.

Del 8: Det som angår Koranens kjerne⁸⁹

37. Det berettes etter al-‘Alā’ ibn ‘Abd-or-Rahmān ibn Ya‘qōb, at Abō Sa‘īd, *maulā* hos ‘Āmir ibn Korayz, opplyste ham at Guds sendebud ﷺ ropte på Obey ibn Ka‘b mens han forrettet tidebønnen.⁹⁰ Da han var ferdig med tidebønnen, gikk han bort til Hans Hellighet ﷺ. Guds sendebud ﷺ la sin hånd på hans hånd, og han ville⁹¹ gå ut av moskeens port. Hans Høyhet ﷺ sa: «Sannelig, jeg håper at du ikke forlater moskeen før du vet om et slikt kapittel som Gud ikke har åpenbart maken til i toraen og heller ikke i evangeliet og selv ikke engang i Koranen.⁹²» Obey sa: «Jeg roet ned min gang i håpet om det kapittelet. Etter det sa jeg: 'Kjære Guds sendebud! Det kapittelet De lovet meg.'⁹³» Hans Høyhet ﷺ sa: «Hva resiterer du når du innleder tidebønnen?⁹⁴» Obey sa: «Jeg resiterte: 'All lovprisning er for alle verdens Herre ...'⁹⁵ til jeg nådde dets slutt.⁹⁶» Guds sendebud ﷺ sa: «Det er eksakt dette kapittelet! Det er de syv vers som blir gjentatt gang på gang⁹⁷ og den praktfulle Koranen som jeg har blitt tildelt.⁹⁸»

⁸⁸ Den tungtveiende meningen, ifølge Mālikī-lærde, er at begrepet *mofaṣṣal* (المفصل) omfatter kapitlene 49–114. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:306.

⁸⁹ أم القرآن – Det vil si Koranens rot/kjerne, slik som det blir sagt «أم القرى» (samfunnenes/byenes kjerne) til Mekka. Den blir kalt det, for den er det første som blir resitert i bønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:317.

Mekka er alle menneskers mål, de reiser dit for å få sine synder tilgitt. *Al-Fātiḥah* er resitatorenes mål, for det de resiterer av Koranen, er oppsummert i dette korte kapittelet. Derfor er det også ansett som Koranens forord.

⁹⁰ Det er tydelig at Guds sendebud ﷺ visste at vår mester Obey ﷺ var opptatt med å forrette tidebønnen. Basert på verset «Still dere umiddelbart til tjeneste for Gud og sendebudet Hans ved å svare med lydighet når sendebudet kaller på dere ...» (Koranen 8:24) forstår vi at det var påbudt for den troende å svare, selv i tidebønnen, der det egentlig er forbudt å snakke. Hadde han svart Hans Nåde ﷺ, ville ikke hans tidebønn ha blitt brutt. Når det gjelder å høre navnet til Hans Hellighet ﷺ under tidebønnen eller fredagsprekenen, er det ikke noe i veien om man sender velsignelser over profeten ﷺ. Men det må ikke gjøres høylytt, slik at det forstyrrer andre / blander seg i deres tidebønn, og det må heller ikke gjentas flere ganger. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:153.

Alt dette er spesielt relatert til profeten ﷺ. Å vise kjærlighet til profeten ﷺ er en del av vår tro, og å sende velsignelser når vi enn hører Hans Nådes ﷺ navn, er en av de beste måtene å vise vår kjærlighet på. Guds sendebud ﷺ sa: «Den som hører at jeg blir nevnt, og ikke sender velsignelse over meg, er smålig!» Moḥammad ibn ‘Īsā at-Tirmizī, *As-Sonan*, 2. utgave (Kairo: Sharikah maktabah wa maṭba‘ah Moṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī, 1975), 5:551#3546.

⁹¹ Var på vei ut.

⁹² Det viser hvilken rang dette kapittelet har i islam. Det troner over alle de andre kapitlene.

⁹³ Det at han roet ned tempoet, viser til hvor ivrig han var etter å lære det kapittelet. «... De lovet meg ...» er en form for økt intensitet i hans iver. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:155.

⁹⁴ Det viser hva som er pålagt å resitere når man innleder tidebønnen.

⁹⁵ En gruppe blant de Mālikī-lærde mener basert på dette at *basmalah* ikke er en del av *al-Fātiḥah*. Hadde den vært det, ville han ha innledet med den. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:155.

⁹⁶ Kapittel 1 i Koranen.

⁹⁷ Denne beretningen viser til at det er *al-Fātiḥah* som er de syv versene som blir gjentatt gang på gang. Det er det mest resiterte kapittelet i hele verden, ingen annen bønn eller kapittel blir resitert mer enn det.

⁹⁸ Det er en del av den Koranen som Hans Nåde ﷺ ble tildelt. For å gjøre ære på dette kapittelet ble det kalt «den praktfulle Koranen». Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:155.

38. Det berettes etter Abō No‘eym, Wahb ibn Kaysān, at han hørte Jābir ibn ‘Abdollāh si: «Den som forretter en bønneenhet, men ikke resiterer Koranens kjerne i den, han har ikke forrettet tidebønnen,⁹⁹ med mindre det var bak en imam.»

Del 9: Å resitere *al-Fātiḥah* bak imamen når han ikke resiterer den høyt¹⁰⁰

39. Det berettes etter al-‘Alā’ ibn ‘Abd-or-Raḥmān ibn Ya‘qōb, at han hørte Abō Sā’ib, *maulā* hos Hishām ibn Zohrah, si: «Jeg hørte Abō Horayrah si: 'Jeg hørte Guds sendebud ﷺ si: «Den som forretter en tidebønn, men ikke resiterer Koranens kjerne i den, blir den ufullbåren, ufullbåren, ufullbåren¹⁰¹ – ufullstendig!»¹⁰² Abō Sā’ib fortsatte: «Jeg sa: 'Å, Abō Horayrah! Sannelig, noen ganger er jeg bak en imam.'» Abō Sā’ib sa: «Han dro meg i armen,¹⁰³ etter det sa han: 'Å, du perser,¹⁰⁴ resiter den inni deg!¹⁰⁵ Sannelig, jeg hørte Guds sendebud ﷺ si: «Gud den Velsignede og den Høytstående sier: 'Jeg har delt opp tidebønnen¹⁰⁶ i to¹⁰⁷ mellom Meg¹⁰⁸ og Min tjener. Halvparten er for Meg¹⁰⁹ og halvparten er for Min tjener¹¹⁰. For Min

⁹⁹ Ifølge imam Mālik er det å resitere *al-Fātiḥah* et krav for korrekt forrettelse av tidebønnen. Hvis en person ikke resiterer den i en av bønneenhetene, må han utføre to *sajdah* for *sahw* (som blir utført når man har glemt seg eller gjort noe feil i tidebønnen) før *taslīm*, og hvis han har fullført tidebønnen, må det gjøres etter *taslīm*, og en mening sier at han må gjenta hele tidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaḥḥa*, 1:155–156.

¹⁰⁰ Det er to tidebønner hvor imamen ikke resiterer høyt. Det er middagstidebønnen og ettermiddagstidebønnen.

¹⁰¹ خداج – ordets opphav stammer fra det at en kamelhoppe aborterer/føder en ufullbåren kalv, en kalv som ikke er fullt utviklet, mangler kroppsdeler. Al-Ifīrīqī, *Lisān-ol-‘Arab*, 2:164.

¹⁰² De fleste lovskolene er enige om at *al-Fātiḥah* er en obligatorisk del av tidebønnen både for en imam og en som ber alene. Uten den er ikke tidebønnen gyldig, og det er også det som er Mālikī-lovskolens oppfatning. Den skal resiteres i alle bønneenhetene. Hvis en tilbeder lar være å resitere den med vilje, blir hans tidebønn ugyldig. Hvis han glemmer den, må han be en ekstra bønneenhet og utføre *sojōd as-sahw*. Al-Jazīrī, *Al-Fiqh ‘ala-l-mazāhib al-arba‘ah*, 1:207.

¹⁰³ For å skjerpe hans sanser.

¹⁰⁴ Han var opprinnelig fra Shiraz i Persia. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaḥḥa*, 1:205.

¹⁰⁵ Mālikī-lovskolen mener at det ikke er nødvendig å resitere *al-Fātiḥah* når imamen resiterer den høyt, men når han resiterer den inni seg, da er det foretrukket at man resiterer den. Angående det som sies om at tidebønnen blir mangelfull, er det ikke riktig å si at det gjelder den som er *ma‘mōm* (ber under imamens ledelse) under tidebønnen mens imamen resiterer inni seg. Det er best for ham å resitere den, men hvis han lar være, kan han ikke klandres, for imamen resiterer på vegne av ham. Det er selvfølgelig mer foretrukket for ham å resitere *al-Fātiḥah* inni seg for å gjøre seg opptatt i tidebønnen med å resitere og loveprise Gud (være fokusert) enn å lage rom for fristelser fra Satan. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaḥḥa*, 1:157.

¹⁰⁶ «Tidebønnen (الصلاة)» vil si *al-Fātiḥah* her. Den blir kalt det, siden tidebønnen ikke er gyldig uten den. Det kan også være fordi ordet *ṣalāh* betyr skuddbønn, og *al-Fātiḥah* er en skuddbønn i seg selv. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaḥḥa’ al-imām Mālik*, 1:322.

¹⁰⁷ *Al-Fātiḥah* består av to deler, den første delen er at Gud blir lovpriset, rost og forherliget, og at man forlater seg på Ham. I den andre delen ber man Ham, trygler Ham og viser at man har evig behov for Ham. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaḥḥa’ al-imām Mālik*, 1:322–323.

Det er riktig at den er delt i to, men det må ikke blandes med at dens betydning eller antall ord og vers også er delt i to. Guds del er at Han blir lovpriset, mens tjenerens del er skuddbønn og den dype kjærligheten til Herren. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaḥḥa*, 1:158.

¹⁰⁸ Her fører Han fram (viser til) Sitt guddommelige Vesen. For det er Han som er *al-Wājib al-wojōd* (Hans guddommelige Vesen kan aldri forandres, i motsetning til skapningenes, for de er både eksisterende og ikke-eksisterende. Deres eksistens avhenger av Guds eksistens. Herrens eksistens er evigvarende og uavhengig), og menneskets eksistens drar nytte (avhenger) av Hans eksistens. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaḥḥa’ al-imām Mālik*, 1:323.

¹⁰⁹ Det er fra vers 1–3 i *al-Fātiḥah*.

¹¹⁰ Det er fra vers 5–7 i *al-Fātiḥah*.

tjener er det han ber om.¹¹¹» Guds sendebud ﷺ sa: «Resiter!¹¹²» Tjeneren sier: «All lovprisning er for alle verdens Herre!»¹¹³ Gud den Velsignede og den Høytstående sier: «Min tjener har lovpriset Meg.» Tjeneren sier: «Den mest Barmhjertige, den evig Nåderike!» Gud sier: «Min tjener har rost Meg.» Tjeneren sier: «Herren over lønnens dag!»¹¹⁴ Gud sier: «Min tjener har forherliget Meg.» Tjeneren sier: «Deg alene tilber vi, og av Deg alene søker vi hjelp!»¹¹⁵ Gud sier: «Dette verset er mellom Meg og Min tjener,¹¹⁶ og for Min tjener er det han ber om.¹¹⁷» Tjeneren sier: «Før oss på den rette vei!¹¹⁸ Deres vei, de som Du belønnet, ikke deres som Din vrede tok fatt og heller ikke de villfarnes.» Gud sier: «Disse versene er for Min tjener, og for Min tjener er det han måtte be om!»¹¹⁹»

40. Det berettes etter Hishām ibn ‘Orwah, som berettet etter sin far (‘Orwah ibn az-Zobeyr), at han pleide å resitere bak imamen i den tidebønnen der imamen ikke resiterte høyt.

41. Det berettes etter Rabī‘ah ibn Abī ‘Abd-or-Raḥmān, at al-Qāsim ibn Moḥammad pleide å resitere bak imamen i den tidebønnen der imamen ikke resiterte høyt.

42. Det berettes etter Yazīd ibn Rōmān, at Nāfi‘ ibn Jobeyr ibn Moṭ‘im pleide å resitere bak imamen i den tidebønnen der imamen ikke resiterte høyt.¹²⁰

¹¹¹ Å spørre er for tjeneren, og å gi er for Herren. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:323.

¹¹² Det ble sagt for å understreke hvor viktig denne delen av tidebønnen er.

¹¹³ Når tjeneren resiterer dette, vet han at Herren hans hører ham lovprise, rose og forherlige Herren, og Han hører hans skuddbønn og ser hans dype kjærlighet til Ham. Alt dette oppmuntrer tjeneren til oppriktig ydmykhet i tidebønnen når han resiterer dette kapittelet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:158.

¹¹⁴ Tilbederen erkjenner og bevitner at det er Gud alene som er Herren over denne dagen. Han ønsker Hans belønning og frykter bevisst Hans straff. Han alene er Herren over vinning og tap. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:158–159.

¹¹⁵ Tilbederen erklærer troen på Guds enhet og viser sin oppriktighet i den ved å kun tilbe Ham og søke hjelp fra Ham. Det er viktig å vite at dette verset – å erklære troen på Guds enhet – på ingen måter erklærer *tawassol* (forbønn) og *tabarroq* (søke velsignelse ved noe/noen) ulovlig, da det ikke er tilbedelse, men å søke hjelp og å komme Gud nærmere ved det mellomledet. Dette er et velkjent Mālikī-standpunkt.

En gang da den andre kalifen, Abū Ja‘far al-Manṣūr, på Abbasidenes tid besøkte Medina, spurte han imam Mālik: «Bør jeg vende meg mot Guds sendebud ﷺ (Hans Nådes ﷺ grav) eller mot bønneretningen når jeg framsier min skuddbønn?» Imam Mālik svarte: «Hvorfor vender du bort ansiktet ditt fra Hans Hellighet ﷺ, når Hans Høyhet ﷺ er din forbeder og din stamfar Ādams ﷺ forbeder overfor Gud på oppstandelsens dag? Faktisk vend heller ansiktet mot Hans Hellighet ﷺ og be om forbønn av Hans Hellighet ﷺ, slik at Hans Høyhet ﷺ går i forbønn for deg hos Gud.» ‘Iyād ibn Mōsā al-Yaḥṣobī, *Ash-Shifā bi ta’rif ḥoqōq al-Moṣṭafā* (Beirut: Dār-ol-fikr aṭ-ṭibā‘ah wan-nashr wat-tauzī’, 1988), 2:41.

For videre lesning om dette temaet kan følgende bok på norsk anbefales: Muhammad Tahir-ul-Qadri, *Tawassol (Forbønn)*, oversatt av Abo Mahi (Oslo: Noor 92 Publications, 2011).

¹¹⁶ Det vil si at noe av det er for å gjøre ære på Gud, og noe av det er for at tjeneren kan søke hjelp for sine religiøse og verdslige saker. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:324.

¹¹⁷ Det han søker av hjelp og styrke til å gjøre det som er rett.

¹¹⁸ Dette er en skuddbønn, og ikke en ordre, til tross for imperativene.

Ifølge det arabiske språket sier reglene at når imperativ blir brukt av en som er lavere i rang overfor en som er høyere enn ham, blir setningen ansett som en anmodning, eller skuddbønn med tanke på Gud. Aḥmad ibn Ibrāhīm ibn Moṣṭafā al-Hāshimī, *Jawāhir al-balāghah fil-mā‘ānī wal-bayān wal-badī’* (Beirut: Al-maktabah al-‘asriyyah), 74.

¹¹⁹ Disse versene er spesielt for tjeneren, for her ber han om å bli ført på den rette veien, i fotsporene til de rettskafne før og på hans tid. Han ber også om bli vernet fra å følge dem som ble tatt av Herrens vrede, og de villfarnes vei. Vår Herre har lovet den som resiterer dette, at han kan be om hva han måtte ville. Gud sviker aldri Sitt løfte. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:159.

¹²⁰ Disse tre beretningene betyr det samme og styrker den tidligere beretningen og dens tolkning hos Mālikī-lærde.

Imam Mālik sa: «Dette er det jeg liker best av det jeg har hørt om dette.»

Del 10: Å ikke resitere *al-Fātiḥah* bak imamen når han resiterer den høyt

43. Det berettes etter Nāfi‘, at når ‘Abdollah ibn ‘Omar ble spurt: «Bør noen resitere bak imamen?» Da svarte han: «Når en av dere forretter tidebønnen bak imamen, er imamens resitasjon nok for vedkommende. Når man forretter tidebønnen for seg selv, må man resitere.»

Nāfi‘ la til:¹²¹ «‘Abdollah ibn ‘Omar pleide ikke å resitere bak imamen.¹²²»

Yaḥyā sa: «Jeg hørte imam Mālik si: 'Saken er følgende hos oss, at man resiterer bak imamen i den tidebønnen der ikke han resiterer høyt, og vi lar være å resitere i den tidebønnen der imamen resiterer høyt.'»

44. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ fullførte en tidebønn¹²³ der det resiteres høyt. Hans Nåde ﷺ spurte: «Resiterte en av dere med meg nå nettopp?» En mann sa: «Ja, jeg, kjære Guds sendebud.» Abō Horayrah fortsatte: «Guds sendebud ﷺ sa: 'Sannelig, jeg sa inni meg: «Hva er i veien med meg¹²⁴ at Koranen blir tatt fra meg?¹²⁵»' Da folk hørte det fra Guds sendebud ﷺ, sluttet de å resitere sammen med Guds sendebud ﷺ i den tidebønnen der Guds sendebud ﷺ resiterte høyt.»

Del 11: Det som angår å si «*āmīn*¹²⁶» bak imamen

45. Det berettes etter Ibn Shihāb, som berettet etter Sa‘īd ibn al-Mosayyab og Abō Salamah ibn ‘Abd-or-Raḥmān, at de to opplyste ham etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når imamen sier '*āmīn*',¹²⁷ si dere også '*āmīn*'.¹²⁸ For i sannhet, den som sier *āmīn* samtidig¹²⁹ som englene¹³⁰ sier *āmīn*, hans tidligere synder vil bli tilgitt.¹³¹»

¹²¹ For å presisere hans handling.

¹²² Vår mester Ibn ‘Omars ﷺ standpunkt var å ikke resitere bak imamen i det hele tatt, verken når han resiterer høyt eller inni seg. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:209.

¹²³ Det antas at det var en daggrytidebønn. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:327.

¹²⁴ مالي – dette uttrykket blir brukt når man klandrer seg selv mildt, eller så blir det brukt når man irettesetter eller laster/klandrer noen andre sterkt for å gjøre noe som er mislikt. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:160.

Det er tydelig at uttrykket er blitt brukt som en undring: «Hvorfor hører jeg dette, eller hvorfor gjør vedkommende dette?»

¹²⁵ Det er imamens tid for å resitere, og ikke tiden til en *ma’mōm*. Derfor ble det uttrykt på denne måten.

¹²⁶ آمين – ordet brukes når man avslutter en skuddbønn, og betyr: Gud, godta/svar min bønn (Gud, la det skje!).

Al-Ifṭīqī, *Lisān-ol-‘Arab*, 13:26.

Det er ikke opprinnelig et arabisk ord. Det stammer fra hebraisk. På norsk sier man «amen».

¹²⁷ Det er to utsagn av imam Mālik som er kjente vedrørende dette teamat: a) Imamen (eller en som forretter tidebønnen som *ma’mōm* eller for seg selv) skal ikke si «*āmīn*» høyt, b) han skal ikke si «*āmīn*» i det hele tatt. Det er også en gruppe Mālikī-lærde som mener at hvis man først resiterer *al-Fātiḥah* bak imamen, kan man like gjerne si «*āmīn*» når det gjelder tidebønnen som ikke blir resitert høyt. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:328.

¹²⁸ Denne befalingen er kategorisk bundet til når imamen sier «*āmīn*». Mālikī-lærde har valgt å tolke det som at når imamen velger å be en skuddbønn, så skal de bak ham følge ham i å si «*āmīn*». Vi har også sett imam Mālik's standpunkt. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:211–212.

¹²⁹ Begrepet viser tydelig til noe som faller sammen i tid. Det vil si at de sier ordene samtidig. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:329.

¹³⁰ Det er mange forskjellige meninger om englene: det kan være de i himlene, de som bevitner den tidebønnen, de som følger de troende. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:212.

¹³¹ Det viser til at alle hans tidligere synder vil bli tilgitt. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:162.

Ibn Shihāb sa: «Guds sendebud ﷺ pleide å si: 'āmīn'.»¹³²

46. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når imamen sier: '... ikke deres som Din vrede tok fatt, og heller ikke de villfarnes!¹³³ si dere da: 'Āmīn!¹³⁴ For i sannhet, den som sier dette ordet samtidig med dette ordet til englene, hans tidligere synder vil bli tilgitt.»

47. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når en av dere sier 'āmīn',¹³⁵ og englene i himmelen også sier: 'āmīn', og hvis den ene sies samtidig som den andre, blir hans tidligere synder tilgitt.»

48. Det berettes etter Abō Horayrah, at Guds sendebud ﷺ sa: «Når imamen sier: 'Gud hører den som lovpriser Ham',¹³⁶ si dere da:¹³⁷ 'Å, Gud, vår Herre, for Deg er all lovprisning!¹³⁸ For

Denne handlingen er basert på å si det samtidig med englene, og det at de ber om tilgivelse for den troende. Guds velvilje er altomfattende, derfor kan den omfatte både store og små synder. Men folks rettigheter vil ikke bli regnet som en del av det. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:212.

¹³² Dette utsagnet er ansett som *morsal* (مرسل). *Morsal* vil si en beretning der en *tābi ṭ* beretter direkte fra profeten ﷺ uten å referere til en *ṣaḥābī*. En slik beretning er ansett som gyldig som bevis ifølge imam Mālik, men flertallet av *moḥaddithōn* (*ḥadīth*-lærde) generelt anser det som svakt.

Ad-Dāraḳoṭnī framla denne beretningens beretterkjede, som faktisk går helt opp til vår mester Abō Horayrah ﷺ, men han pekte ut Ḥafṣ ibn 'Omar al-Madanī som en svak beretter i den. En annen beretnings beretterkjede går opp til vår mester Abō Horayrah ﷺ, og den lyder: «Hans Hellighet ﷺ hevet sin stemme og sa 'āmīn' til den som var bak Hans Høyhet ﷺ i den første raden, hørte det.» Det er tydelig at denne *morsal*-beretningen blir styrket ved en *mosnad*-beretning, men de lærde sier at det hendte kun ved den innledende perioden i islam, for at følgesvennene skulle lære det, og etterpå ble det avskaffet. En beretning berettet etter vår mester Wā'il ibn Ḥojr ﷺ, sier: «Jeg forrettet tidebønnen bak profeten ﷺ, og Hans Hellighet ﷺ sa 'āmīn' høyt.» Han ble muslim på den senere tiden. Konklusjonen blir at det ble sagt høyt for å vise at det er tillatt. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:329–330.

En beretning som er *mosnad* (مسند) vil si: en beretning som er *marfō* (مرفوع – en beretning hvis beretningskjede når profeten ﷺ), og dens beretterkjede er *mottasil* (متسل – ingen beretter mangler i beretterkjeden) knyttet til profeten ﷺ. En slik beretning er pålitelig som et bevis, men den kan falle blant følgende tre kategorier: autentisk, god og svak.

¹³³ Koranen 1:7.

¹³⁴ Ifølge Mālik-lærde er dette et tydelig bevis på at imamen ikke skal si «āmīn». Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:330.

Det er verdt å legge merke til ordene fra forrige beretning, «når imamen sier 'āmīn' ...», og i denne beretningen sier han det ikke.

En annen beretning berettet etter vår mester Wā'il ibn Ḥojr ﷺ, opplyser at han forrettet tidebønnen sammen med profeten ﷺ, og da Hans Høyhet ﷺ nådde «... ikke deres som Din vrede tok fatt, og heller ikke de villfarnes!», sa Hans Høyhet ﷺ «āmīn», men sa det inni seg. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:213.

¹³⁵ Dette gjelder å si «āmīn» etter at *al-Fātiḥah* blir resitert, om det er i tidebønnen eller utenom den. Det er foretrukket å si «āmīn» for den som forretter tidebønnen, og den som ellers hører *al-Fātiḥah*. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:331.

¹³⁶ Det er en skuddbønn som egentlig betyr: «Å, Gud, hør den som lovpriser Deg!», og en *ma'mōm* sier: «Å, Gud vår Herre, for Deg er all lovprisning!» som en som ber en skuddbønn og sier «āmīn». Imam Mālik's standpunkt er at imamen sier kun den første setningen, og en *ma'mōm* sier kun den andre, og ikke begge. Når man ber alene, sier man begge. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:164.

¹³⁷ De som sier at man ikke skal si «āmīn» høyt, framlegger også denne beretningen som et bevis, for her sies det at når man hører imamen si det, så si dere etter det. Vi vet at under tidebønnen er det ingen som sier den andre setningen høyt, slik som «āmīn».

¹³⁸ Begge disse setningene blir sagt når man reiser seg opp fra *rokō* i tidebønnen.

i sannhet, den som sier dette samtidig som englene sier det, hans tidligere synder vil bli tilgitt.»

Del 12: Måten å sitte¹³⁹ på i tidebønnen

49. Det berettes etter ‘Alī ibn ‘Abd-or-Rahmān al-Mo‘āwī, at han sa: «‘Abdollah ibn ‘Omar så meg leke med noen småsteiner under tidebønnen. Da jeg var ferdig, forbød han meg.¹⁴⁰

Han sa: 'Gjør som Guds sendebud ﷺ pleide å gjøre!' Jeg spurte: 'Hvordan pleide Guds sendebud ﷺ å gjøre det?' Han svarte: 'Når Hans Hellighet ﷺ satt i tidebønnen, la Hans Høyhet ﷺ den høyre håndflaten på det høyre låret, og så lukket Hans Hellighet ﷺ alle fingrene (knyttet hånden) og pekte med den fingeren som kommer etter tommelen (pekefingeren), og Hans Høyhet ﷺ lot den venstre håndflaten hvile på det venstre låret.'¹⁴¹ Han sa: 'Det var slik Hans Nåde ﷺ pleide å gjøre.'¹⁴²»

50. Det berettes etter ‘Abdollah ibn Dīnār, at han hørte (så) ‘Abdollah ibn ‘Omar og en mann som forrettet tidebønnen ved siden av ham. Da mannen satte seg ned i den fjerde bønneheten, satte han seg ved å vende begge føttene mot en side og krysset beina.¹⁴³ Da ‘Abdollah var ferdig, kritiserte han ham for det. Mannen sa: «Men du gjør jo sånn!» ‘Abdollah ibn ‘Omar svarte: «Sannelig, jeg har smerter.»¹⁴⁴

¹³⁹ Imam Mālik's standpunkt er følgende vedrørende sittestillingen under tidebønnen: Høyre fot skal stå, mens venstre fot skal krysse den høyre leggen ved å ligge under den. Begge skal være ute ved siden av det høyre hoftelæddet, og være ved setet, på bakken. Høyre stortå's underside skal være på bakken, og høyre fotens side eller overside skal ikke være på bakken. Dette gjelder mellom *sojōd* og under *tashahhod*. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:166.

¹⁴⁰ Begge var opptatt med å forrette tidebønnen, og da de var ferdige, det var da han forbød ham. Han fikk lære tre ting av vår mester ‘Abdollah ibn ‘Omar ﷺ: 1) Det som er *sonnah* under tidebønnen. 2) Det er ikke lov å leke eller drive med annet under tidebønnen, og heller ikke er det mulig å gjøre det hvis man følger profetens ﷺ praksis. 3) Han brakte et bevis for ham vedrørende det han befalte ham. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:165.

Han forbød ham basert på at det var mislikt, men han ba ham ikke å gjenta tidebønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:334.

¹⁴¹ Å knytte høyreneven og peke med pekefingeren er en allmenn kjent praksis i islam. Mālikī-lærde har to standpunkter vedrørende denne saken: det å kun peke med fingeren, eller å bevege fingeren mens man peker. Den ene oppfatningen er basert på følgende utsagn: «Det er kniven mot Satan (det er også blitt kalt for Satansmekkeren), ingen av dere vil glemme så lenge han peker med fingeren sin.» Dette viser til å peke samtidig som man beveger pekefingeren. Slik fjerner en evnen til å glemme og overmannet Satan som frister en. Det blir berettet om imam Mālik at han pleide å stikke ut pekefingeren fra under sin burnus (en vid, fotsid hettekappe, bæres som et ytterplagg) og beveget den kontinuerlig. Det andre standpunktet er å kun peke med pekefingeren ved å ha knytteneven slik at pekefingerens venstre side er vendt opp. Denne formen viser til ens erklæring på Guds enhet. Det å peke med fingeren blir gjort når man framsier trosbekjennelsen under tidebønnen i *tashahhod*. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:165.

¹⁴² Ordene klargjør helt tydelig at det var profetens ﷺ praksis i alle tidebønner og de overskytende bønnene. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:165.

¹⁴³ Det kan ha blitt gjort på to måter: a) Han satt med beina i kryss ved å ha høyre legg under venstre kne og venstre legg under høyre kne. b) Føttene hans er vendt i samme retning. Hans venstre fot var under høyre låret og leggen, mens høyre foten var ved setets høyre side. Han trodde dette var måten å sitte på for menn. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:165.

¹⁴⁴ Han ble kritisert for at han hadde latt være å sitte på den rette måten. Vår mester Ibn ‘Omar ﷺ gjorde det fordi han slet med smerter i føttene. Han brakk en fot ved Khaybar, derfor satt han som han klarte å sitte. Det er obligatorisk for den som evner å praktisere *sonnah* fullt ut, å gjøre det, men den som ikke makter det, kan gjøre så mye som han klarer. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:165.

Han ble kritisert, for det er ikke tillatt for friske menn å sitte slik under tidebønnen, i motsetning til kvinner. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:334–335.

51. Det berettes etter Ṣadaqah ibn Yasār, som berettet etter al-Moghīrah ibn Ḥakīm, at han så ‘Abdollah ibn ‘Omar sette seg tilbake på sine føtters såle¹⁴⁵ mellom begge *sojōdene* under tidebønnen. Da han var ferdig, nevnte al-Moghīrah det for ham. Han svarte: «Sannelig, det er ikke *sonnah*¹⁴⁶ under tidebønnen, men jeg gjør det kun fordi jeg har smerter.»

52. Det berettes etter ‘Abd-or-Raḥmān ibn al-Qāsīm, som berettet etter ‘Abdollah ibn ‘Abdollah ibn ‘Omar, at han opplyste ham om at han pleide å se ‘Abdollah ibn ‘Omar sette seg¹⁴⁷ ved å krysse beina når han satte seg under tidebønnen. ‘Abdollah sa: «Jeg gjorde det samme, enda jeg var ung på den tiden.» ‘Abdollah ibn ‘Omar nektet meg, og sa: «Sannelig, *sonnah* under tidebønnen er at du lar din høyre fot stå rett opp og lar venstre fot ligge.¹⁴⁸» Jeg sa til ham: «Men du gjør jo sånn?!» Han sa: «Sannelig, føttene mine makter ikke å bære meg.»

53. Det berettes etter Yahyā ibn Sa‘īd, at al-Qāsīm ibn Moḥammad viste dem hvordan man skal sitte under *tashahhod*. Han lot sin høyre fot stå og venstre foten ligge, men han satt på venstrehofte, og ikke på venstrefoten. Etter det sa han: «‘Abdollah ibn ‘Abdollah ibn ‘Omar viste meg dette og berettet for meg at hans far pleide å gjøre det samme.»

Del 13: *Tashahhod*¹⁴⁹ i tidebønnen

54. Det berettes etter ‘Abd-or-Raḥmān ibn ‘Abd-ol-Qārī, at han hørte ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb¹⁵⁰

¹⁴⁵ I versjonen etter imam Moḥammad ibn al-Ḥasan ash-Sheybānī finner vi følgende ord i denne beretningen: «Jeg så Ibn ‘Omar sitte på hælene mellom begge *sojōdene* under tidebønnen. Jeg nevnte det for ham, og han sa: 'Sannelig, jeg begynte bare å gjøre det da jeg fikk smerter.'» Imam Moḥammad klargjorde: «Det er ikke passelig å sitte på hælene mellom begge *sojōdene*, men heller sitte som man ellers sitter i tidebønnen.» Mālik ibn Anas al-Madanī, *Mowaṭṭa’ Mālik bi riwāyah Moḥammad ibn al-Ḥasan ash-Sheybānī: Bāb al-jolōs fiṣ-ṣalāh*, 2. utg. (Al-Maktabah al-‘Ilmiyyah), 1:70#153.

¹⁴⁶ سنة – ordet har mange betydninger, slik som: traktat, kurs/retning, tradisjon, skikk, lov, væremåte, livsførsel, natur, norm, praksis, levemåte osv. I dette tilfellet vil det si «den rette måten», altså profetens ﷺ måte.

¹⁴⁷ Under *tashahhod*.

¹⁴⁸ Vår mester Ibn ‘Omar ﷺ utdypet ikke ytterligere hvor foten skal være, om man skal sitte på den eller ikke. Vi finner i en beretning etter al-Qāsīm at han pleide å sitte lent på venstrehofte, og ikke på foten. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:336.

Begge måtene *al-iftirāsh* og *at-tawarrok* er ansett som godkjente hos de lærde, men vi ser at Mālikilovskolen foretrekker *at-tawarrok*.

¹⁴⁹ التَّشَهُد – vi kaller den det fordi den inneholder trosbekjennelsen. Ordet stammer fra verbalsubstantivet «det å framsi trosbekjennelsen (تَشَهُدًا – *tashahhodan*)». Den overgår alle andre nevnelser og bønneformler, da den er komplett. Den innledes med at tilbederen erkjenner at all aktelse og tilbedelse er for Gud alene, og Han er alle gode handlingers mål. Man erklærer sin kjærlighet til profeten ved å sende fredbringende hilsen. Tilbederen ber om at freden skal bre seg over ham, også ved den høye rangen som de rettskafne holder i Guds øyne. Etter det framsier man trosbekjennelsen.

Den er ikke ansett som obligatorisk, ifølge imam Mālik. Han anser den som *sonnah*. Men det finnes en beretning gjengitt etter ham, der han sa: «Den som lar være å resitere den, tidebønnen hans blir ugyldig.» Det viser til at det er obligatorisk, det gjør også følgende utsagn: «Når en av dere forretter tidebønnen, framsi ...» Noen blant Mālikilærde argumenterte for at det ikke viser til at det er obligatorisk. De sammenlignet med befalingen vedrørende *tasbīḥ* i *sojōd* og *rokō’*, som er ansett som foretrukket. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:336.

Men det mer kjente standpunktet, ifølge Mālikilærde, er at *tashahhod* er *sonnah*. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghāṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:220.

¹⁵⁰ Imam Mālik har valgt *tashahhod* gjengitt etter vår mester ‘Omar ibn al-Khaṭṭāb ﷺ. Det er fire kjente *tashahhod*, berettet etter følgende følgesvenner: ‘Omar, ‘Ā’ishah, Ibn ‘Abbās og Ibn Mas‘ūd ﷺ.

mens han stod på prekestolen¹⁵¹ og lærte folk *tashahhod*, si: «Framsi: 'All aktelse er for Gud alene, alle handlinger som renser en, er for Gud alene, alle gode ord¹⁵² og all tilbedelse er for Gud alene. Fred og Guds nåde og velsignelser være med Dem, kjære profet!¹⁵³ Fred være med oss og Guds rettskafne tjenere. Jeg bevitner at ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, og jeg bevitner at Moḥammad er Hans tjener og sendebud.'»

55. Det berettes etter Nāfi' at 'Abdollah ibn 'Omar pleide å sitte i *tashahhod*, og framsi: «I Guds navn,¹⁵⁴ all aktelse er for Gud alene, all tilbedelse er for Gud alene, alle handlinger som

Flere *ḥadīth*-ekspertes, som at-Tirmizī, al-Bazzār, Ibn Ḥajar al-'Asqalānī, at-Ṭaḥāwī, at-Ṭabarānī og al-Bayhaqī, har valgt å gi fortrinn til *tashahhod* gjengitt etter vår mester Ibn Mas'ūd رضي الله عنه, og kalt den den mest autentiske med de sterkeste beretterne. Den er blitt gjengitt gjennom mer enn tjue måter av *ḥadīth*-overføringer. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:339.

¹⁵¹ المنبر – en prekestol i moskeen som imamen står på når han taler til fellesskapet. Denne prekestolen var opprinnelig formet som en trapp med tre trinn, men fikk i etterkant flere trinn.

¹⁵² Alle ord som man priser sin Herre med, eller de ordene som man sier om og til andre, og de tilfredsstillende Ham.

¹⁵³ ... السلام عليك أيها النبي – «Fred være med Dem, kjære profet ...» er den mest autentiske frasen i *tashahhod*.

Enkelte vil ha det til at det ikke er det etter Hans Nådes رضي الله عنه bortgang, og støtter sin mening med følgende beretning: «(Vi pleide å framsi denne *tashahhod*) mens profeten levde, men da profeten gikk bort, pleide vi å si: 'Fred være med profeten!'» Denne oversettelsen er vanlig blant dem, og de går så langt som til å kalle det *shirk* hvis man ikke benytter tredje person objektsform. Det vil si at man ikke taler direkte til profeten رضي الله عنه.

Det eneste som kan sies, er at oversettelsen er svak og utvannet, for å få fram sin egen mening og mål. Enda oversettelsen burde ha vært som følger: «Da Hans Nåde رضي الله عنه var blant oss, (framsa vi denne *tashahhod*), og da Hans Nådes رضي الله عنه sjel ble tatt, fortsatte vi å framsi denne hilsenen (med å bruke andre person objektsform). Altså (hilste de) på profeten رضي الله عنه (med å bruke andre person objektsform).» Moḥammad ibn Ismā'īl al-Bokhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bokhārī: Bāb al-akhz bil-yadeyn* (Beirut: Dār tauq an-najāh, 2001), 8:59#6265.

Hvordan kan man hevde at oversettelsen er feil? Fordi ordene «Altså, på profeten رضي الله عنه ...» ikke tilhører vår mester Ibn Mas'ūd رضي الله عنه, men faktisk tilhører de imam al-Bokhārī. Han sa det også kun for å presisere overfor folk som leser denne beretningen, at de må forstå at denne tradisjonen var vedvarende selv etter Hans Hellighets رضي الله عنه bortgang. Det som også har hendt med tanke på andre som har gjengitt den ovennevnte beretningen, er at mange har ekskludert ordet «altså», derfor har denne beretningen fått en unødvendig oppmerksomhet. Man kan også stille følgende spørsmål til dem som sier at det ikke er tillatt å bruke den mest vanlige formen for *tashahhod* som alltid har blitt brukt av muslimene: «Hvis en ikke kan si det i og med at profeten رضي الله عنه ikke er rett foran en, hvordan kunne følgesvennene som var i andre byer på den tiden, si det uten å bli stemplet som *moshrikōn*?» Ingen reagerte på det heller av følgesvennene etter profetens رضي الله عنه tid, men i dag går folk inn for å gjøre det til et stort problem. Se på beretningen vi diskuterer, ingen sa noe til vår mester 'Omar رضي الله عنه. *Tashahhod*, som innebærer ordene «السلام عليك أيها النبي» eller «سلام عليك أيها النبي», har blitt berettet etter følgende følgesvenner رضي الله عنهم: Abō Bakr, 'Omar, Ibn Mas'ūd, Abō Mōsā, Jābir ibn 'Abdollah, Ibn 'Omar, Abō Sa'īd al-Khodrī, Ibn 'Abbās, 'Ā'ishah, Salmān al-Fārisī, Mo'āwīyah, Ka'b ibn 'Ojrah og 'Abdollah ibn az-Zobeyr. Alle disse beretningenes beretterkjeder har blitt erklært som autentiske eller gode. Slik kan vi se at denne *tashahhod* når graden *motawātir*. Dār al-iftā' al-miṣriyyah, «*Hokm qaul al-moṣallī: 'as-salām 'aleyka ayyo han-nabī' fit-tashahhod.*» www.dar-alifta.org, <http://www.dar-alifta.org/AR/ViewFatwa.aspx?ID=3857&LangID=1> (oppسøkt 11.06.2016).

Motwātir (مُتَوَاتِر) er den *ḥadīth* som er blitt berettet av en såpass stor gruppe at det er enighet om at de ikke er løgnere, verken med vilje eller ved glemsomhet.

Selv stormuftien i Saudi-Arabia 'Abd-ol-'Azīz ibn 'Abdollah ibn Bāz (d. 1999) mente at beretningen som bruker andre person objektsform, er den mer overlegne *tashahhod*. 'Abd-ol-'Azīz ibn 'Abdollah ibn Bāz, «*Ṣifāt-os-salām 'alan-nabī fit-tashahhod.*» www.binbaz.org.sa, <http://www.binbaz.org.sa/mat/15008> (oppسøkt 11.06.2016).

¹⁵⁴ Det er ikke *sonnah*, ifølge imam Mālik, at man sier *basmalah* i *tashahhod*, for han valgte vår mester 'Omars رضي الله عنه *tashahhod*, og i den finner vi ikke disse ordene. Det beretningen indikerer, er at disse ordene er tillatte, men ikke et krav. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:168.

renser en, er for Gud alene. Fred og Guds nåde og velsignelser være med profeten.¹⁵⁵ Fred være med oss og Guds rettskafne tjenere. Jeg bevitner at ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, og jeg bevitner at Moḥammad er Guds sendebud.» Han pleide å framsi dette etter de to første bønneenhetene, og framsi en skuddbønn som han ville etter *tashahhod*.¹⁵⁶ Når han satte seg på slutten av tidebønnen, framsa han *tashahhod* på samme måte ved å framsi *tashahhod* først. Deretter framsa han en skuddbønn som han ville.¹⁵⁷ Når han var ferdig med *tashahhod* og bestemte seg for å framsi *taslīm*,¹⁵⁸ sa han: «Fred og Guds nåde og velsignelser være med profeten. Fred være med oss og Guds rettskafne tjenere.» Etter det hilste han: «Fred være med

I en annen beretningen gjengitt om vår mester Ibn ‘Omars *tashahhod*, finner man ikke ordene «I Guds navn ...». Det første Guds sendebud pleide å framsi under *tashahhod*, var: «All aktelse ...», det er berettet etter Ibn ‘Omar . Imam Mālik sa: «Jeg kjenner ikke til *basmalah* under *tashahhod*, men man innleder med 'All aktelse ...'» Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghāṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:222.

¹⁵⁵ Det finnes en gruppe lærde som foretrekker denne måten, altså ved å bruke tredje person objektsform, men man kan ikke stemple den som bruker andre person objektsform, som en *moshrik*.

¹⁵⁶ Imam Mālik’s lære er at man framsier *tashahhod* før skuddbønnen. Det er to standpunkter gjengitt etter imam Mālik vedrørende skuddbønn etter den første *tashahhod*. Det ene sier at det ikke er den rette plassen for det ved denne *tashahhod*, dermed anses det som mislikt her, for den skal holdes kort – Mālikī-lovskolen baserer seg på dette standpunktet. Det andre sier at det ikke er noe i veien for at man gjør det. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:341.

Flere av de tidligere lærde anser det som mislikt å framsi noe etter den første *tashahhod*. Noen krever til og med *sojōd as-sahw* for det, særskilt Ḥanafī-lovskolen. Andre lærde, slik som imam ash-Shāfi‘ī, mener at det er foretrukket å i det minste sende velsignelser over profeten . Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghāṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:222.

Imam ash-Shāfi‘ī krever faktisk at man skal utføre *sojōd as-sahw* hvis man med vilje unnlater å framsi *tashahhod* og sende velsignelser over profeten under den første *tashahhod*. Moḥammad ibn Idrīs ash-Shāfi‘ī, *Al-Omm* (Beirut: Dār-ol-ma‘rifah, 1990), 1:152.

Imam al-Ghazālī skrev følgende: «Etter det framsier man *tashahhod* i den andre bønneenheten – det er den første *tashahhod* – så sender man velsignelser over Guds sendebud og Hans Nādes familie.» Moḥammad ibn Moḥammad al-Ghazālī, *Ihyā’ ‘olōm ad-dīn* (Beirut: Dār-ol-ma‘rifah), 1:155.

Spørsmålet blir som følger: Hvordan kan man hindre en forelsket person i å sende velsignelser over sin elskede mester Moḥammad – i det minste veldig kort rett etter *tashahhod*?

Hans Hellighet sa: «Hvor dere enn er, send velsignelser over meg, for i sannhet, deres velsignelser når meg!» Soleymān ibn Aḥmad aṭ-Ṭabarānī, *Al-Mo‘jam al-kabīr: Bāb Ḥasan ibn Ḥasan ibn ‘Alī ‘an abīhi radiyallahō ‘anh* (Al-maktabah ash-shāmilah, 2006), 3:82#2729.

Hans Høyhet sa: «På oppstandelsens dag vil den personen som sender mest velsignelser over meg, være meg nærmest!» At-Tirmizī, *As-Sonan: Bāb mā jā’a fī faḍl aṣ-ṣalāh ‘alā an-nabī ṣall-Allāho ‘aleyhi wa sallam*, 2:354#484.

¹⁵⁷ «... som han ville.» tyder på at man kan be skuddbønn relatert til det verdslige – selvfølgelig, det som er tillatt – og det religiøse, det er ingen begrensning. Det kan være skuddbønn fra og utenfor Koranen, ifølge Mālikī-lovskolen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:168.

¹⁵⁸ Ifølge imam Mālik er det obligatorisk å utføre *taslīm* for å kunne tre ut av tidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:169.

Mālikī-lovskolen krever *taslīm* ved avslutning av tidebønnen, hvis ikke det blir utført, bli den ansett som ugyldig. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghāṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:225.

dere!» til høyre for seg,¹⁵⁹ deretter hilste han tilbake på imamen. Hvis noen hadde hilst på ham til venstre for ham, hilste han tilbake.¹⁶⁰

56. Det berettes etter ‘Ā’ishah, profetens ﷺ hustru, at hun pleide å framsi følgende når hun framsa *tashahhod*: «All aktelse, alle gode ord, all tilbedelse og alle handlinger som renser en, er for Gud alene. Jeg bevitner at ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, Han er Én, ingen er Ham likestilt, og at Moḥammad er Hans tjener og sendebud. Fred og Guds nåde og velsignelser være med Dem, kjære profet! Fred være med oss og Guds rettskafne tjenere. Fred være med dere.¹⁶¹»

57. Det berettes etter Yaḥyā ibn Sa‘īd al-Anṣārī, som berettet etter al-Qāsim ibn Moḥammad, at han opplyste ham at ‘Ā’ishah, profetens ﷺ hustru, pleide å framsi følgende når hun framsa *tashahhod*: «All aktelse, alle gode ord, all tilbedelse og alle handlinger som renser en, er for Gud alene. Jeg bevitner at ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, Han er Én, ingen er Ham likestilt, og jeg bevitner at Moḥammad er Guds tjener og Hans sendebud. Fred og Guds nåde og velsignelser være med Dem, kjære profet!¹⁶² Fred være med oss og Guds rettskafne tjenere. Fred være med dere.»

Imam Mālik spurte Ibn Shihāb og Nāfi‘, *maulā* hos Ibn ‘Omar, følgende om den personen som deltar i tidebønnen med en imam som allerede har forrettet en bønneenhet: «Bør den personen framsi *tashahhod* i både andre og fjerde bønneenhet med imamen, enda den blir i oddetall¹⁶³ for ham?» De svarte: «Han bør framsi *tashahhod* med imamen!»

Imam Mālik sa: «Det er vårt¹⁶⁴ standpunkt.¹⁶⁵»

¹⁵⁹ Ifølge Mālikī-lovskolen er det foretrukket for en *ma’mōm* å utføre *taslīmah* til høyre for seg, det er ved denne *taslīmah* han avslutter tidebønnen. Når han svarer imamens *taslīm*, skal hans ansikt være vendt mot *qiblah*, det er *sonnah* for ham. På samme måte er det *sonnah* for ham å utføre *taslīmah* mot den som forretter tidebønnen til venstre for ham, så lenge han i det minste har deltatt i én bønneenhet. Både imamen og den som ber alene, skal kun utføre én *taslīmah*. Det er foretrukket at man er vendt mot *qiblah* innledningsvis når man sier «السلام», og at man vender ansiktet mot høyre når man sier «عليكم», og ender det der på «ك» og «م» i ordet. Man bør vende seg såpass at den som sitter bak en, skal kunne se siden av ansiktet. Al-Jazīrī, *Al-Fiqh ‘ala-l-mazāhib al-arba‘ah*, 1:240.

¹⁶⁰ Det viser at vår mester Ibn ‘Omar ﷺ utførte *taslīmah* tre ganger avslutningsvis av tidebønnen, og han foretrakk å gjenta fredshilsenen i *tashahhod* før *taslīm*, som blir sendt til profeten, en selv og de rettskafne. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:341–342.

¹⁶¹ Målet til imam Mālik med å gjengi denne beretningen etter vår mor ‘Ā’ishah ﷺ er å bevise at man trer ut av tidebønnen med kun én *taslīmah*. Slik målet med å gjengi beretningen etter vår mester Ibn ‘Omar ﷺ var å vise at en *ma’mōm* utfører *taslīm* tre ganger. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghattā ‘an wajhil-Mowaṭṭa’*, 1:227.

¹⁶² Imam al-Ghazālī kommenterte følgende vedrørende denne måten å bruke andre person objektsform – han tydeliggjorde hva en persons sinnstilstand bør være under denne fredshilsenen: «Bring profeten ﷺ og Hans Nådes ﷺ høysinnede vesen i ditt hjerte, og si: 'Fred og Guds nåde og velsignelser være med Dem, kjære profet!' Håpet ditt må være sant i at det når Hans Høyhet ﷺ, og at Hans Høyhet ﷺ svarer din hilsen med en mer fullkommen hilsen.» Al-Ghazālī, *Iḥyā’ ‘olōm ad-dīn*, 1:169.

¹⁶³ Normalt sett skal han jo sette seg og framsi *tashahhod* i andre og fjerde bønneenhet, men her blir det slik at han gjør det i første og tredje bønneenheten av sin tidebønn.

¹⁶⁴ Medinas lærde.

¹⁶⁵ En beretning bekrefter dette, Hans Hellighet ﷺ sa: «Imamen er ansatt for at han skal følges, derfor vær ikke forskjellige fra ham (i tidebønnen)!» Al-Bokhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bokhārī: Bāb iqāmah aṣ-ṣaff min tamām aṣ-ṣalāh*, 1:145#722.

Del 14: Hva bør den som løfter hodet før imamen, gjøre?

58. Det berettes etter Abō Horayrah at han sa:¹⁶⁶ «Den som løfter hodet og bøyer seg før imamen,¹⁶⁷ sannelig, hans pannelugg er i en djevels hånd.¹⁶⁸»

Imam Mālik sa om den personen som glemmer seg og løfter hodet før imamen under *rokō* ' eller *sojōd*: «Sannelig, *sonnah* i det er at han går tilbake i *rokō* ' eller *sojōd*,¹⁶⁹ og ikke venter på imamen. Å gjøre det med vilje er et feiltrinn. For Guds sendebud ﷺ sa: 'Imamen er ansatt for at han skal følges, derfor vær ikke forskjellige fra ham (i tidebønnen)!¹⁷⁰, Abō Horayrah sa: 'Den som løfter hodet og bøyer seg før imamen, sannelig, hans pannelugg er i en djevels hånd.'»

Del 15: Hva bør den som glemmer seg¹⁷¹ og framsier *taslīm* etter to bønneenheter, gjøre?

59. Det berettes etter Abō Horayrah,¹⁷² at Guds sendebud ﷺ fullførte tidebønnen etter to bønneenheter.¹⁷³ Żol-Yadeyn¹⁷⁴ spurte: «Har tidebønnen blitt forkortet,¹⁷⁵ eller glemte De

¹⁶⁶ Denne beretningen er *mauqōf* (موقوف). Det vil si at dens beretterkjede slutter på en følgesvenn, en slik beretningen kan være autentisk, god eller svak.

Denne beretningen har blitt erklært som autentisk i sin betydning. Moḥammad ibn ‘Abdollāh Abō Bakr ibn al-‘Arabī, *Al-Masālik fī sharḥ mowaṭṭa*’ Mālik (Beirut: Dār al-gharb al-islāmī, 2007), 2:398.

¹⁶⁷ Denne handlingen kan deles opp i tre kategorier: a) Å bøye seg og løfte hodet etter imamen er *sonnah* (det rette å gjøre). b) Å gjøre bevegelsene samtidig med imamen, er mislikt, men det ugyldiggjør ikke tidebønnen. c) Å gjøre bevegelsene før imamen, er ulovlig. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:171.

For Guds budbringer ﷺ sa: «Sannelig, jeg er deres imam, utfør derfor ikke *rokō* ‘, *sojōd*, eller still dere i *qiyām* og heller ikke fullfør tidebønnen før meg!» Moslim ibn al-Ḥajjāj an-Nīsābōrī, *Al-mosnad aṣ-ṣaḥīḥ: Bāb an-nahī ‘an sabq-il-imām biroko ‘ au sojōd wa naḥwihimā* (Beirut: Dār ihyā’ at-torāth al-‘arabī), 1:320#112.

¹⁶⁸ Disse ordene er en advarsel. Det viser til at det å skifte stilling i tidebønnen før imamen har gjort det, er av Satans handlinger. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:171.

«Satans handlinger» vil si at man ikke følger imamen, og at man bryter ordenen i tidebønnen.

¹⁶⁹ Han går tilbake i *rokō* ‘ eller *sojōd* hvis han er sikker på at han rekker imamen i den stillingen, hvis han ikke rekker det, lar han det være. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:171.

¹⁷⁰ Når en *ma’om* framsier *takbīrat-ol-ihrām* før imamen, med eller uten vilje, blir hans tidebønn ugyldig. For han trer inn i tidebønnen ved den, og har han framsagt den før imamen, er ikke det korrekt. Det vil si at han innledet en annen tidebønn enn den han skulle følge imamen i. Hva som angår *taslīm* før imamen, utfører han det med vilje før imamen, er hans tidebønn ugyldig. Men gjør han det ved å glemme seg, er den ikke ugyldig, for imamen bærer ansvaret for hans glemsomhet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:172.

¹⁷¹ *Sojōd as-sahw* er for glemsomhet og feil, og ikke det man med vilje unnlater. Al-Jazīrī, *Al-Fiqh ‘ala-l-mazāhib al-arba ‘ah*, 1:408.

¹⁷² Vår mester Abō Horayrah ﷺ var ikke personlig til stede under denne tidebønnen. For vår mester Żol-Yadeyn ﷺ ble martyr under slaget ved Badr, og det var før vår mester Abō Horayrah ﷺ konverterte til islam. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā ‘an wajhil-Mowaṭṭa*’, 1:230.

¹⁷³ Denne bønneenheten hadde egentlig fire bønneenheter. Det er uenighet blant de lærde om det var middagstidebønnen eller ettermiddagstidebønnen.

¹⁷⁴ Det sies at han egentlig het Al-Khīrbāq ibn ‘Amr as-Solamī, og ble kalt Żol-Yadeyn (Han med de to hendene), for han hadde lange hender. Det sies også at han ikke var denne Al-Khīrbāq, og fikk denne tittelen fordi han arbeidet med hendene og var veldig sjenerøs. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:347.

Han ble også kalt Żosh-Shimāleyn.

¹⁷⁵ Har Gud forordnet at tidebønnen skal forkortes? Han spurte fordi det var den tiden da ting ble avskaffet. Det viser til følgesvennens gudfryktighet. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:347.

Det første spørsmålet er et tydelig bevis på at det andre spørsmålet også er basert på det samme, nemlig Guds vilje.

Dem,¹⁷⁶ kjære Guds sendebud?» Guds sendebud ﷺ spurte: «Har Żol-Yadeyn talt sant?» Folket¹⁷⁷ sa: «Ja!» Guds sendebud ﷺ¹⁷⁸ reiste seg¹⁷⁹ og forrettet de to andre bønneenhetene. Etter det framsa Hans Nåde ﷺ én *taslīmah*, og deretter framsa Hans Hellighet ﷺ *takbīr*.¹⁸⁰ Så utførte Hans Hellighet ﷺ en *sojōd* som sin vanlige *sojōd* eller noe lengre. Etter det satte Hans Høyhet ﷺ seg opp, så framsa Hans Nåde ﷺ *takbīr* og utførte en *sojōd* som sin vanlige *sojōd* eller noe lengre.¹⁸¹ Etter det satte Hans Høyhet ﷺ seg opp.¹⁸²

60. Det berettes etter Abō Sofyān, *maulā* hos Ibn Abī Aḥmad, at han sa: «Jeg hørte Abō Horayrah si: 'Guds sendebud ﷺ forrettet ettermiddagstidebønnen,¹⁸³ og framsa *taslīm* etter to bønneheter. Da stod Żol-Yadeyn opp. Han spurte: «Har tidebønnen blitt forkortet, kjære Guds sendebud, eller glemte De Dem?»¹⁸⁴ Guds sendebud ﷺ svarte: «Det var ikke noe av det

¹⁷⁶ Det er verdt å vite at det hendte ifølge Guds vilje. Det vil si at Hans Høyhet ﷺ glemte ikke, men Gud gjorde slik at Hans Høyhet ﷺ glemte. Hadde ikke slike ting blitt gjort ved Guds vilje, ville ikke vi hatt en mulighet til å kunne forstå hva vi må gjøre under slike omstendigheter som å forsove seg eller forglemme seg. Denne beretningen bekrefter følgende vers: «I sannhet, det er for dere det beste forbildet i Guds sendebud.» (Koranen 33:21) Det følgende verset gjør argumentet vårt innlysende: «Vi skal selv få deg til å resitere at du aldri vil glemme, unntatt det Gud vil.» (Koranen 87:6–7) Dette er vår trosloverbevisning.

¹⁷⁷ Følgevennene ﷺ som var i den tidebønnssamlingen.

¹⁷⁸ Hvis en imam fullfører tidebønnen og er sikker i sin sak, men så blir han i tvil, bør han spørre de som forrettet under hans ledelse. Hvis de opplyser ham om at han ikke fullførte helt korrekt, må han fullføre det resterende. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:173.

¹⁷⁹ På det samme stedet der Hans Høyhet ﷺ forrettet tidebønnen. Det sies at *qiyām* er metonymi for å tre inn i tidebønnen. Al-Kāndhlawī, *Kashf-ol-Moghaṭṭā 'an wajhil-Mowaṭṭa'*, 1:227.

¹⁸⁰ Det er uenighet blant de lærde om hvorvidt *takbīrat-ol-ihrām* er et krav for *sojōd as-sahw* etter *taslīm*, eller om det er tilstrekkelig med *takbīr* for *sojōd*. De fleste mener at det er tilstrekkelig med *takbīr*. Imam Mālik's standpunkt er at *takbīrat-ol-ihrām* og intensjon om å fullføre det resterende er pålagt, men hvis det unnlates blir ikke tidebønnen ugyldig. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:347.

«*Takbīr* for å vende tilbake til tidebønnen er rettmessig» ble gjengitt etter imam Mālik. Ifølge Mālikī-lærde skal det gjøres ved *takbīrat-ol-ihrām*. Ibn Nāfi' sa at tidebønnen blir ugyldig hvis man ikke trer inn i den ved *takbīrat-ol-ihrām*, da tilbederen trådte ut av den med *taslīm*. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa'*, 1:174.

¹⁸¹ Det viser til *sojōd* to ganger etter én *taslīmah*.

¹⁸² Det er åpenbart at beretningens tekst ikke nevner om det ble framsagt *tashahhod* eller utført *taslīm* etter det, eller ikke. Vi finner i en beretning gjengitt etter vår mester 'Imrān ibn Ḥoṣayn ﷺ at Hans Høyhet ﷺ framsa *tashahhod* og utførte *taslīm* etter *sojōd as-sahw*. Denne beretningen har både blitt godtatt som autentisk og god, men også blitt kritisert for å være svak. To beretninger gjengitt etter vår mester Ibn Mas'ūd ﷺ og vår mester Al-Moghīrah ﷺ, har samme mening i seg. Det fører til at disse tre beretningene som har svakhet i sine beretterkjeder, blir elevert til graden *ḥasan*. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:347.

Mālikī-lærde har følgende standpunkt vedrørende dette: *Sojōd as-sahw* består av *sojōd* to ganger. Man bør framsi *tashahhod* etter dem uten *do 'ā'* og *ṣalāh 'alan-Nabī* ﷺ. Hvis *sojōd as-sahw* er etter *taslīm*, er det obligatorisk å utføre *sojōd* og framsi *tashahhod* og gjenta *taslīm*, men hvis man ikke gjentar den, blir ikke tidebønnen ugyldig. Mālikī-lærde mener at hvis man utfører *sojōd as-sahw* før den avsluttende *taslīm*, trenger man ikke å ha en intensjon om det i tillegg, for den opprinnelige intensjonen om tidebønnen vil være tilstrekkelig for *sojōd as-sahw*. For de anser da denne *sojōd* som en del av tidebønnen. Hvis *sojōd as-sahw* er etter tidebønnen, må man ha en intensjon om den, da denne *sojōd* ble utført etter at man trådte ut av tidebønnen. Al-Jazīrī, *Al-Fiqh 'ala-l-mazāhib al-arba'ah*, 1:409.

¹⁸³ Som nevnt tidligere, er det ikke helt enighet gjennom de diverse ordene i beretningene, om dette var middagstidebønnen eller ettermiddagstidebønnen. Begge tidebønnene har blitt nevnt fra samme beretter i *ḥadīth*-samlingene til imam al-Bokhārī og imam Moslim. Det har også blitt nevnt med usikkerhet hos beretteren, om det var den ene eller den andre. I alle fall har flertallet ansett det som ettermiddagstidebønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī 'alā Mowaṭṭa' al-imām Mālik*, 1:349.

¹⁸⁴ Han stod ikke opp for å rette på profeten ﷺ, eller være uforskammet, men heller for å lære mer om islam. Resten av følgesvennene ﷺ valgte å være stille, fordi de undret seg over enten å følge Hans Nåde ﷺ i enhver tilstand eller om en del av tidebønnen var blitt avskaffet. Følgesvennene Abō Bakr ﷺ og 'Omar ﷺ valgte å

som hendte!»¹⁸⁵ Han sa: «Noe av det hendte, kjære Guds sendebud!» Guds sendebud ﷺ henvendte seg til resten av følgesvennene, og spurte.¹⁸⁶ «Har Żol-Yadeyn talt sant?» De svarte: «Ja!»¹⁸⁷ Guds sendebud ﷺ reiste seg opp og fullførte det som var igjen av tidebønnen,¹⁸⁸ etter det forble Hans Nåde ﷺ sittende og utførte *sojōd* to ganger etter *taslīm*.

61. Det berettes etter Abō Bakr ibn Soleymān ibn Abī Ḥathmah, han sa: «Jeg fikk høre at Guds sendebud ﷺ forrettet to bønneenheter av en av tidebønnene på dagtid – middagstidebønnen eller ettermiddagstidebønnen. Hans Nåde ﷺ framsa *taslīm* etter to bønneenheter. Żosh-Shimāleyn sa til Hans Høyhet ﷺ: 'Har tidebønnen blitt forkortet, kjære Guds sendebud, eller glemte De Dem?' Guds sendebud ﷺ sa til ham: 'Tidebønnen har ikke blitt forkortet, og heller ikke glemte jeg!' Żosh-Shimāleyn sa: 'Noe av det hendte, kjære Guds sendebud!' Guds sendebud ﷺ henvendte seg til resten av følgesvennene, og spurte: 'Har Żol-Yadeyn talt sant?'¹⁸⁹ De svarte: 'Ja, kjære Guds sendebud!'¹⁹⁰ Guds sendebud ﷺ fullførte det som var igjen av tidebønnen, deretter framsa Hans Nåde ﷺ *taslīm*.»

62. Det samme berettes etter imam Mālik som berettet etter Ibn Shihāb som berettet etter Sa‘īd ibn al-Mosayyab og etter Abō Salamah ibn ‘Abd-or-Raḥmān.

Imam Mālik sa: «Enhver forglemmelse som fører til mangel i tidebønnen, i sannhet, *sojōd as-sahw* for det kommer før *taslīm*.¹⁹¹ Enhver forglemmelse som er i tillegg til tidebønnen, i sannhet, *sojōd as-sahw* for det kommer etter *taslīm*.»¹⁹²

ikke si noe, for de hadde for stor respekt for Hans Hellighet ﷺ, og de visste at det nok ville bli oppklart i etterkant av Hans Høyhet ﷺ. Enkelte forlot tidebønnssamlingen like etterpå med tanken at den var blitt forkortet. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:349.

¹⁸⁵ Disse ordene kan tolkes som: «Jeg har ikke glemt av meg selv, og heller ikke har tidebønnen blitt forkortet.» Den første delen er basert på profetens ﷺ tanke, den andre delen er basert på virkeligheten. Vi må forstå denne delen av beretningen i lys av det følgende verset: «Deres mester har aldri vært villfaren og aldri havnet på avveier, og heller ikke taler han av egen lyst, hans ord er kun det som blir åpenbart for ham.» (Koranen 53:2–4) Det viser til at det var en høyere makt som bestemte denne glemsomheten, for at tilhengerne skulle ha noe å etterleve i en slik situasjon.

¹⁸⁶ Vi lærer at uansett hvor stor rang og grad man har, er det veldig viktig å forhøre og rådføre seg.

¹⁸⁷ Det er uenighet om hvor lenge denne samtalen pågikk, men det sies ifølge tradisjonen at det var nok til å gå ut av moskeen eller forrette en bønneenhet. *Taslīm* og intensjon om å tre ut av tidebønnen ved glemsomhet, bryter ikke tidebønnen. Hvis man utfører *sojōd as-sahw* etter *taslīm*, og man i mellomtiden har snakket ved glemsomhet, bryter heller ikke det tidebønnen. Ḥanafī-lærde er ikke enige i det. Det viktigste er å forstå at deres samtale handlet om å rette på tidebønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:350.

Når det gjelder en glemsomhet under tidebønnen, og man skal gjøre imamen oppmerksom på det, gjelder følgende regel: Å lovsynge Herrens hellighet (å si: «سبحان الله – Hellig er Gud») er for menn, og å slå høyre hånden på baksiden av venstre hånden ved å lage klappelyd er for kvinner. Al-Bokhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bokhārī: Bāb at-tasfīq lin-nisā’*, 2:63#1203.

¹⁸⁸ Fullførte de to bønnehetene som var igjen.

¹⁸⁹ Denne beretningen er et bevis på at Żosh-Shimāleyn og Żol-Yadeyn var én og samme person.

¹⁹⁰ Alle tre beretninger viser til at de svarte med tungen, og ikke bare gjorde et tegn.

¹⁹¹ Det vil si den glemsomheten eller feilen som skjer under tidebønnen, slik som å glemme noe eller gjøre noe ved feil, som er påbudt eller ansett som emfatisk *sonnah* under tidebønnen. Det må ordnes før *taslīm*.

¹⁹² Det vil si det som har blitt gjort etter tidebønnen, slik som å ha trådt ut av den ved glemsomhet/feil.

Del 16: Når tilbederen blir i tvil, fullfører han tidebønnen basert på det han husker

63. Det berettes etter ‘Aṭā’ ibn Yasār, at Guds sendebud ﷺ sa:¹⁹³ «Når en av dere blir i tvil under tidebønnen og ikke husker hvor mange bønneenheter han har forrettet, om det var tre eller fire – da bør han forrette en bønneenhet til og utføre to *sojōder* mens han sitter før *taslīm*. Hvis det er en femte bønneenhet som han har forrettet, blir den av partall ved disse to *sojōdene*.¹⁹⁴ Hvis den egentlig var den fjerde bønneenheten, vil de to *sojōdene* være for å fornedre¹⁹⁵ Satan.¹⁹⁶»

64. Det berettes etter Sālim ibn ‘Abdollāh, at ‘Abdollāh ibn ‘Omar pleide å si: «Når en av dere blir i tvil under tidebønnen, bør han overveie¹⁹⁷ det han tror han har glemt av tidebønnen. Deretter bør han forrette den delen og så utføre to *sojōder* for *sahw* mens han sitter.»

65. Det berettes etter ‘Aṭā’ ibn Yasār, at han sa: «Jeg spurte ‘Abdollāh ibn ‘Amr al-‘Āṣ og Ka‘b al-Aḥbār om den som blir i tvil under tidebønnen, og ikke vet hvor mange bønneenheter han har forrettet, tre eller fire?» Begge sa: «Han bør forrette en bønneenhet til, deretter bør han utføre to *sojōder* mens han sitter.¹⁹⁸»

66. Det berettes etter Nāfi‘, at da ‘Abdollāh ibn ‘Omar ble spurt om å glemme under tidebønnen, sa han: «Den av dere som tror at han har glemt under tidebønnen, bør overveie og så forrette den delen.»

¹⁹³ Denne beretningen er blitt gjengitt som *morsal* etter imam Mālik av samtlige berettere, men al-Walīd ibn Moslim har gjengitt den etter imam Mālik, og den beretterkjeden når vår mester Abō Sa‘īd al-Khodrī ﷺ. Det samme har *ḥadīth*-lærde som Moslim, Abō Dāwōd, an-Nasā’ī og Ibn Mājah gjort, altså gjengitt med en beretterkjede som når vår mester Abō Sa‘īd al-Khodrī ﷺ. ‘Abd-or-Raḥmān ibn Abī Bakr as-Soyōfī, *Tanwīr al-Ḥawālik sharḥ Mowaṭṭa’ Mālik: Bāb woqōt aṣ-ṣalāh* (Kairo: Al-Maktabah at-tijāriyyah al-kobrā, 1969), 1:90#62.

¹⁹⁴ Det vil si at *sojōd as-sahw* korrigerer antallet bønneenheter, både i partall og oddetall.

¹⁹⁵ Satan mislykkes i det han kommer for under tidebønnen, og mennesket lykkes i å fullføre tidebønnen.

¹⁹⁶ Denne beretningen er et sterkt bevis på imam Māliks standpunkt, at tvil er basert på å vite sikkert, og det lønner seg ikke for ham å begynne å søke etter (tenke på) den. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:356.

¹⁹⁷ Han lar saken bero på at det skal gjentas basert på ens overveielse, men han nevner ikke en oppfatning. Hvis befalingen vedrørende det var det som er mer tungveiende ifølge overveielser, ville tilbederen kun overveie det om tidebønnen som gjør ham sikker på at den er fullført for hans del. Det er imam Māliks standpunkt. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:177.

¹⁹⁸ Deres svar bekrefter imam Māliks standpunkt. Bekreftelsen til vår mester ‘Abdollāh ibn ‘Amr al-‘Āṣ ﷺ viser til en forbindelse mellom hans standpunkt og følgesvennenes ﷺ handling. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:178.

Del 17: Den som reiser seg etter å ha fullført tidebønnen eller etter to bønneenheter¹⁹⁹

67. Det berettes etter ‘Abdollāh ibn Boḥeynah, at han sa: «Guds sendebud ﷺ ledet oss i to bønneenheter, etter det reiste Hans Nåde ﷺ seg uten å sette seg,²⁰⁰ og følgesvennene reiste seg sammen med Hans Hellighet ﷺ.²⁰¹ Da Hans Hellighet ﷺ hadde fullført tidebønnen og vi ventet på Hans Nådes ﷺ *taslīm*,²⁰² framsa Hans Hellighet ﷺ *takbīr* og utførte to *sojōd* mens Hans Hellighet ﷺ satt før *taslīm*, deretter utførte Hans Høyhet ﷺ *taslīm*.²⁰³»

68. Det berettes etter ‘Abdollāh ibn Boḥeynah, at han sa: «Guds sendebud ﷺ ledet oss i middagstidebønnen. Hans Nåde ﷺ reiste seg etter to bønneenheter uten å sitte etter dem. Da Hans Hellighet ﷺ hadde fullført tidebønnen, utførte Hans Hellighet ﷺ to *sojōder*, deretter framsa Hans Hellighet *taslīm* etter *sojōd as-sahw*.²⁰⁴»

Imam Mālik sa følgende om den som forglemmer seg og reiser seg etter å ha fullført fire bønneenheter²⁰⁵ og resiterer²⁰⁶ og så utfører *rokō* ‘, men når han løfter hodet opp fra *rokō* ‘, kommer han på at han fullførte tidebønnen: «Sannelig, han bør vende tilbake og sette seg, og ikke utføre noen *sojōd*. Hvis han allerede har utført én av to *sojōder*, mener jeg at han ikke bør utføre den andre.²⁰⁷ Når han har fullført tidebønnen, bør han heller utføre to *sojōder* mens han sitter etter *taslīm*.²⁰⁸»

¹⁹⁹ Det vil si at vedkommende reiser seg etter fjerde bønneenheten for å forrette en femte bønneenhet. «... etter to bønneenheter» vil si at han reiser seg uten å ha sittet for å framsi *tashahhod*. Begge disse handlingene gjør han ved glemsomhet. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:178.

Første delen i overskriften kan selvfølgelig også gjelde en tredje bønneenhet etter andre under daggrytidebønnen og fjerde etter tredje under solnedgangstidebønnen.

²⁰⁰ Det tydes som to ting: a) De visste om befalingen vedrørende denne situasjonen, for da Hans Hellighet ﷺ reiste seg, satte ikke Hans Hellighet ﷺ seg tilbake for å framsi *tashahhod*, fordi den er ikke pålagt og ikke tar plassen til det pålagte. b) De visste ikke om befalingen, og de framsa *tasbīḥ*, men Hans Hellighet ﷺ gjorde tegn til dem om å stå opp, slik som det er blitt berettet i en beretning. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:178.

²⁰¹ De lærde – inkludert imam Mālik – mener at hvis den som har reist seg etter to bønneenheter uten å framsi *tashahhod*, setter seg ned igjen for å framsi den, ugyldiggjør ikke det tidebønnen, for han vendte tilbake til noe som han i utgangspunktet skulle ha gjort. Den som legger til i sin tidebønn, fordi han glemte seg, gjør ikke at den blir ugyldig. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:359.

²⁰² قَضَى صَاحَتَهُ – betyr ifølge den islamske lovens tradisjon (terminologi) at han var i ferd med å fullføre den, det vil si at vedkommende har fullført alt til og med *do ‘ā* ‘, og mangler kun *taslīm*. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:178.

²⁰³ Se imam Māliks kommentar under beretning nummer 62.

²⁰⁴ Etter *sojōd as-sahw* uten *tashahhod*, sånn som etter *sojōd at-tilāwah*. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:360.

²⁰⁵ Eksemplet vil være to for daggrytidebønnen og tre for solnedgangstidebønnen.

²⁰⁶ *Al-Fātiḥah*.

²⁰⁷ Utfører han *sojōd* – den første eller den andre bevisst – ugyldiggjør det hans tidebønn. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:360.

²⁰⁸ Det er ikke noen uenighet om denne saken blant Mālikī-lærde. Det er fire bønneenheter som er pålagt i dette tilfellet, når det blir lagt til noe ved glemsomhet, må man vende tilbake fra det tillagte når man husker det før *rokō* ‘, eller om det er etter det, eller om det skulle være mellom begge *sojōdene*. Det vil si uansett når han kommer på det, må han gi slipp på den stillingen han er i, og vende tilbake for å fullføre det som var igjen av tidebønnen under *tashahhod*. «Når han har fullført tidebønnen, ...» – med det mener han når han har fullført det resterende av å sitte: fra *tashahhod* til *taslīm*, så utfører han to *sojōder* etter *taslīm* for å korrigere glemsomheten. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa*’, 1:179.

Del 18: Å se på det som gjør en forsømmelig under tidebønnen²⁰⁹

69. Det berettes etter ‘Ā’ishah, profetens ﷺ hustru, at hun sa: «Abō Jahm ibn Ḥożeyfah ga et levantisk sjal²¹⁰ som gave til Guds sendebud ﷺ. Det var mønstrete. Hans Nåde ﷺ forrettet²¹¹ tidebønnen med det.²¹² Da Hans Høyhet ﷺ var ferdig, sa Hans Høyhet ﷺ: 'Lever dette sjalet tilbake til Abō Jahm.²¹³ Sannelig, jeg fikk øye på dets mønster under tidebønnen,²¹⁴ det var like før det fristet meg.²¹⁵»

70. Det berettes etter Hishām ibn ‘Orwah, som berettet etter sin far (‘Orwah ibn az-Zobeyr), at Guds sendebud ﷺ hadde på seg et sjal som var mønstrete. Men etterpå ga Hans Nåde ﷺ det tilbake til Abō Jahm. Hans Hellighet ﷺ tok heller imot et enkelt og grovt sjal²¹⁶ fra ham. Han spurte: «Kjære Guds sendebud, hvorfor?»²¹⁷ Hans Høyhet ﷺ svarte: «Sannelig, jeg fikk øye på dets mønster²¹⁸ under tidebønnen!²¹⁹»

²⁰⁹ Det vil si at det fører ens oppmerksomhet og konsentrasjon bort fra det egentlige målet, og fører heller til at man glemmer eller gjør feil.

²¹⁰ Sjalet beskrives som tynt og firkantet, laget av damask (fint stoff av silke, ull, lin eller bomull med innvevd mønster). Det sies at det ikke blir kalt det (خميصه) hvis det ikke er av helt svart stoff. Det blir kalt *khamīṣah* på grunn av at det er av lin og er tynt og lite i størrelsen når det henger løst. Ordet er derivert av «الخنص», som står for magens tynnhet. Sjalet kan være både med og uten mønster. Det kan være veldig tydelig hvitt eller hvitt med stempel/merke, eller gult, rødt eller svart. Det bæres av de adelige blant araberne. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:361.

²¹¹ Det beviser at det er lovlig å bruke det under tidebønnen. Det viser også at ull og hår/skinn ikke gjør noe urent når det er dødt. Det skriftens folk slakter, er tillatt for oss, og det var de som var Levantens innbyggere på den tiden. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:180.

²¹² Ledet tidebønnen mens Hans Hellighet ﷺ bar det.

²¹³ Bevis på at man kan levere tilbake en gave hvis man ønsker det. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:180.

Selvfølgelig må det være noe man ikke selv har behov for, eller føler at man ikke har det. Men hvis man vet at giveren vil bli såret, er det bedre å ikke levere det tilbake. Det at profeten ﷺ ville levere tilbake, var basert på en religiøs årsak. Hvis en ting er en fare for en persons religion, kan man levere tilbake tingen uansett.

Profeten ﷺ leverte det ikke tilbake for at han skulle gå med det under tidebønnen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:362.

²¹⁴ Vi lærer også at profetens ﷺ gudfryktighetsgrad er langt høyere enn alle andres.

²¹⁵ Det første som bevises her, er at Guds sendebud ﷺ ikke lot seg friste, for tidebønnen ble fullført. Ordene «det var like før» er beviset på det. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:180.

Det andre er at Satan til enhver tid gjennom alle mulige midler forsøker å friste den troende til å bli uoppmerksom under tidebønnen for å minske den troendes ydmykhet og hengivenhet.

²¹⁶ أنبجانية – Et tøyestykke av tykk ull.

²¹⁷ Han spurte, for han ville vite om det var forbudt.

²¹⁸ I en beretning gjengitt av imam al-Bokhārī finner vi følgende ord: «Jeg fikk øye på dets mønster mens jeg forrettet tidebønnen, og jeg fryktet at det skulle friste meg.» Al-Bokhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bokhārī: Bāb izā ṣallā fī thaub laho a’lām wa nazara ilā ‘alamihā*, 1:84#373.

Ibn al-Jauzī diskuterte: «Hvordan kan Hans Hellighet ﷺ frykte å bli fristet av et mønster, når Hans Nåde ﷺ ikke vendte seg hit og dit mot det eksisterende under oppstigningsnatten: 'Øyet hans ble ikke tilbøyelig til noen annen retning, og heller ikke krysset det grensen (det holdt seg ufravendt på Ham det skulle se på)' (Koranen 53:17)?» Han svarte selv: «For Hans Hellighet ﷺ under den natten var ute av sin natur og var mer lik det Hans Nåde ﷺ så overfor seg (den atmosfæren Hans Nåde ﷺ befant seg i – himmelsk atmosfære). Da Hans Høyhet ﷺ fikk tilbake sin natur, ble Hans Høyhet ﷺ påvirket av det et menneske blir påvirket av.» Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:363.

Denne diskusjonen til Ibn al-Jauzī strider mot logikken, for når en person blir overveldet av et såpass sterkt gripende syn, hvordan kan man tillate seg å vende blikket i en annen retning? Denne beretningen må ses

71. Det berettes etter ‘Abdollah ibn Abī Bakr, at Abō Ṭalḥah al-Anṣārī forrettet tidebønnen i sin hage. Da fløy en bydue inn og begynte å fly fram og tilbake i søket etter en vei ut. Dette synet behaget ham.²²⁰ Han begynte å følge med på den en stund med blikket, deretter vendte han tilbake til sin tidebønn. Men da husket han ikke hvor mye han hadde forrettet.²²¹ Han sa: «Sannelig, jeg har blitt rammet av en prøvelse²²² i denne eiendommen min!» Han møtte opp hos Guds sendebud ﷺ, og nevnte den prøvelsen som hadde rammet ham i hans hage for Hans Hellighet ﷺ. Han sa: «Kjære Guds sendebud, den er en almisse til Gud,²²³ disponer som De vil.²²⁴»

72. Det berettes etter ‘Abdollah ibn Abī Bakr, at en mann fra Anṣār forrettet tidebønnen i sin hage i Qoff, en dal blant Medinas daler, på den tiden da frukten var moden, og daddelpalmetreets grener var tyngnet ned av tunge klaser. Hele daddelpalmetreet var omkranset av dets frukt. Han så på det, og det han så av dets frukt, gledet ham. Etter det vendte han tilbake til sin tidebønn, men da husket han ikke hvor mye han hadde forrettet. Han sa: «Sannelig, jeg har blitt rammet av en prøvelse i denne eiendommen min!» Han møtte opp hos ‘Othmān ibn ‘Affān, han var kalifen på den tiden. Han nevnte hendelsen for ham, og sa: «Den er en almisse, disponer den fritt til godhetens saker.» ‘Othmān ibn ‘Affān solgte den for femti tusen,²²⁵ derfor ble den kalt «femtituseneiendommen».

på i lyset av *morāqabah* (meditasjon – den åndelige fordypningen i noe). *Morāqabah* betyr: å være kun konsentrert om Guds tilfredshet, det at man legger fra seg alt sitt eget personlige begjær. Al-Bājī’s tolkning i neste fotnote er mer relevant.

²¹⁹ Det beviser at det er mislikt å se på noe som gjør en forsømmelig under tidebønnen, altså vender ens konsentrasjon bort fra tidebønnen til noe annet. Det er ikke forbudt for oss å bruke klær som er bedre enn det som er laget av tykk ull. Årsaken til at Hans Hellighet ﷺ leverte sjalet tilbake, kan være følgende: a) Noe som ble påbudt Hans Nåde ﷺ, og ingen andre. b) Hans Høyhet ﷺ ville forrette tidebønnen på fullkomment vis, slik at det ikke skulle være noen som helst grunn til mangel i den ved å bli opptatt av noe annet som ikke er en del av den. Hvis det ikke var påbudt å ikke bruke det, var det i hvert fall likt for Hans Nades ﷺ del av Gud. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:180.

²²⁰ Hagens daddelpalmetrær var plantet med jevne mellomrom, og deres blader var lange og stod sammen, derfor hindret hagen byduen i å fly ut. Den ble usikker og søkte etter en vei ut. Vår mester Abō Ṭalḥah ﷺ så det og fulgte den med blikket og gledet seg over det idet han så på sin eiendoms behagelighet og hvor vakkert den var ordnet, og hvor luksuriøs den var. Disse tingene gjorde ham uoppmerksom på hvor han var i tidebønnen. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:180–181.

²²¹ Han vendte tilbake for å bevare den og tømme sitt indre for å fullføre den. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:181.

²²² For den var årsaken til at oppmerksomheten ble drevet bort fra tidebønnen.

Fitnah (فتنة) betyr å bli satt på prøve. Det vil si en slik prøvelse som driver en person bort fra sannheten. Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:181.

Agens til verbet *fatana*, som *fitnah* stammer fra, er: *fattān*. Det er en av titlene til Satan på arabisk.

²²³ Ved denne handlingen tok han ut av sin eiendom det som han ble satt på prøve ved, og gjorde bot for forsømmelsen under tidebønnen. [...]

Imam Mālik sa følgende om Guds ord: «De som er ydmyke i sine tidebønner, ...» (Koranen 23:2): «Det er å bevare dens forrettelse og vise ydmykhet i den. Alt som blir årsaken til å vende bort ens konsentrasjon i den, er mislikt.» Al-Bājī, *Al-Montaqā sharḥ al-Mowaṭṭa’*, 1:181.

²²⁴ Disse ordene betegner at Guds sendebud ﷺ visste best hvem som hadde mest behov for denne almissen.

²²⁵ Det var det som var giverens ønske – å selge den og dele ut salgssummen, og ikke gjøre selve hagen til en donasjon. Det er uenighet blant de lærde om hva som er overlegent av disse to sakene. Det er tydelig at begge gjerningene er gode, men en evig donasjon som vannkilde er mer overlegen. Az-Zarqānī, *Sharḥ az-Zarqānī ‘alā Mowaṭṭa’ al-imām Mālik*, 1:365.